STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
NO. 00898

YIDN

Naftoli Gross

Permanent preservation of this book was made possible by
Martin & Carol Thrope
in honor of their children,
Kendra Lider-Johnson, Samuel Thrope, Juliana Thrope & Charlene Thrope

FUNDING FOR THE CORE COLLECTION OF YIDDISH LITERATURE
WAS MADE POSSIBLE IN PART BY A GRANT FROM THE
DAVID AND BARBARA B. HIRSCHHORN FOUNDATION

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

•

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

•

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified. If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x153, or by email at digitallibrary@bikher.org

יידן

צווייט בוך

ביכער פון נפתלי גראָס:

פּסאַלמען (94 פיר שורה־דיקע לידער) 1919
לידער, 1920
דער ווייסער רייטער (לידער און באַלאַדן) 1925
יידן, 1929
דעבס, אַ מעשׂה פון אַ מענטשן, 1933
בילדער פון יידישן אַרבעטער לעבן אין אַמעריקע, באַאַרבעט לויט ב. וויינשטיינס זכרונות און אַנדערע, 1935
מעשׂות, אילוסטרירט פון חיים גראָס, 1935
די פינף מגילות, מיט אַ קאָמענטאַר צו איכה, 1936
וולאַדימיר מעדעם, צייכנונגען פון חיים גראָס, 1938
יידן (צווייט בוך), 1938

מיט באַשטעלונגען זיך ווענדן צום
אַרבעטער רינג:
W. C. Educational Department
175 East Broadway, New York, N. Y.

גרייט צום דרוק:

תהלים (מיט קאָמענטאַרן)
דער מאַמעס לידער פון לילי גראָס
מעשׂות (צווייט בוך)
לידער פאַר קינדער
יעקבס חלום פון ריכאַרד בער־האָפמאַן
קאַליל גיבראַנס מעשׂהלעך
מעשׂות פון טויזנט און איין נאַכט
היינריך היינעס לידער
חומש

נפתלי גראָס

איך

צווייט בוך

אַרויסגעגעבן מיט דער
מיטהילף פון דעם
אַרבעטער רינג בילדונג־קאָמיטעט
נויאָרק, 1938.

"YIDEN"

Vol. II

Copyright, 1938
by
NAFTOLI GROSS
New York, N. Y.

Printed in the U. S. A.

Printed by
Capitol Offset Company Inc.
147-149 WEST 25TH ST.
NEW YORK, N. Y.

די מיינסטע לידער אין דער זאַמלונג „ייִדן" זענען געווען געדרוקט אין דער „צוקונפט", אַ קלײנער טײל — אין „פאָרווערטס" און אין אַנדערע צייטונגען און זשורנאַלן.

דידאָזיקע זאַמלונג לידער איז אַ המשך פון מיין פריערדיקן בוך „ייִדן". אונזערע געמאַרקן פון די שטעטלשטעט, וואָס איך האָב אָנגעצייכנט אין אונזער דיכטונג מיט מיין ערשטן בוך „ייִדן", ציען זיך אַסך ווייטער ווי די געמאַרקן פון שטאָט און שטעטל אין אונזער אַלטער היים. דאָס פּרואוו איך ווייטער צייכענען און דערגאַנצן אין דער זאַמלונג. אין דעם בוך קומען צו נייע געגנטן, נייע פאַרשוינען און לידער.

די פּאָעמע פון ר׳ שלמה אבן גבירול אָפּן סוף פון דעם בוך איז איינע פון זיינע פּאָעמעס און לידער, וואָס איך האָב איבערגעזעצט מיט אַסך יאָרן צוריק. די איבערזעצונג ברענג איך פאַר אַ פּרואוו ווי איך האָב געפּלאַנט און פּלאַן אויך איצט צו איבערזעצן טייל העברעישע דיכטער אין יידיש.

פאַראַן אין דעם בוך אַ צאָל ווערטער, וואָס מע געפינט נישט אין אונזערע ווערטערביכער, און וואָס איך פיר צום ערשטן מאָל אריין אין אונזער געשריבענעם וואָרט. נישט דאָ איז דער פּלאַץ די ווערטער צו דערקלערן. איך פּלאַן דאָס צו טון מיט דער צייט אין אַ באַזונדערער אַרבעט.

ג. ג.

אונזערע געמאַרקן

אונזערע געמאַרקן

שטעט זינגען מיט מאַשינען און פאַבריקן,
מיט באַנען און מיט פלאַנען זינגט דאָס גאַנצע לאַנד;
מיט שיפן און מיט ווייטע גילדענע גליקן —
די ימים רונדאַרום, פון ראַנד צו ראַנד.

די פּרייריס זינגען גאָלדיקע מיט ווייץ און קאָרן,
מיט באַוול־פעלדער און מיט שלאַנקע קוקורוזעס,
די גערטנער — מיט מעלאָנען און האַרבוזעס,
מיט גילדענע מאַראַנצן און רויטע פּאָמידאָרן.

די בערג — מיט וועלדער און מיט קוילנמינען,
מיט שווערער מי, מיט שוואַרצן גאָלד און קאַרג געצאָלטס;
די טאָלן — מיט טאַרטאַרקן און געהילץ און האָלץ,
די טיפן — מיט טייכן אייל, מיט אייזן, בליי און צינען.

טעג זינגען מיט געלאָף, מיט אַרבעט און געשעפטן;
דאָס לעבן רוישט און ראָלט, און דרייט זיך ווי אַ ראָד;

דער טאָג בליט אויף מיט פרישע, יונגע קרעפטן,
און אין גערויש — צעטרעט זיי טראָט נאָך טראָט.

און אין די אָוונטן זינגען עווענױס און גאַסן
מיט לידער פון די „קאַובאָיס" און אינדיאַנער יעגער;
און אין דעם וויגעוודיקן דזשעז פון קינדער־נעגער
פאַרוויגן זיך פאַרוואָרפענע און פרעמדע ראַסן.

אונזער לעבן

מיר פּטרן די יאָרן צווישן די מאַשינען,
מיר האַוועז אָפּ דאָס לעבן אַף די מערק,
און דאָ נישט ווייט מיט שווערע נאָדל־וועלדער גרינען
די קעטסקילס און די אַדיראָנדאַק בערג.

און פון די טעג, די זוניקע, עך, וויפל שאָען
פאַרפאָרן מיר אין באַנען אונטער דר'ערד!
די הימלען אונזערע מיט רויך און נאַכט פאַרגראָען–
מיר רעדן איַין זיך, אַז אַזוי איז אונז באַשערט.

און נישט די זון, און נישט קיין פייגל וועקן אונז באַגינען,
קיין פאַסטעכליד באַגלייט אונז נישט צו אונזער מי;
גערויש, געבראַזג פון באַנען און מאַשינען–
זיי רייסן אונז פון בעט אַרויס אַיעדן אינדערפרי.

און שטענדיק, שטענדיק–נאָר מיר אַרבעטן און שאַפן,
ווי ס'וואָלט אונז אַף אַן אמת וויַנציק זיין די וועלט;
סע מאַניעט כּסדר אונז און ציט אַ ווייטער האַפן,
און בלייבן אין די דלת־אַמות פון אייגענעם געצעלט.

זומערטעג

די גאַסן גליִען מיט צעגליטן שטיין און ציגל,
די וועגן שטיקן מיט צעוואַרעמטן אַספאַלט;
די זון האָט טויזנט מײַלער אופגעפראַלט —
סע ווײַט דער ווינט מיט פלאַמעוודיקע פליגל.

און אופגעריגלט שטייט איִעדער ריגל —
סע וואַרטן טיר און פענסטער, יעדער שפּאַלט.
נאָר ביז דער קילער אָוונט־שאָטן פאַלט —
דרײַט זיך די שטאָט אין פײַערדיקן טיגל.

די זון אין אַלע פענסטער — ווי אַ זיגל.
די קינדער שפּילן זיך אין הויף אין ציגל־מיגל,
אין וויגל ס'עופּלע — אין טרערן אויסגעווײַקט;
דער הונט אַ פּראַכעדיקער אַף דער שוועל צעלײַגט
דער קופּער־הימל — אַ פאַרהויכטער שפּיגל —
די דעכער און די רוקנס דריקט און בײַגט.

ווי אַלע טעג

די וויניקע פרימאָרגנס גייען איבער,
סע קומען אָן די שווערע רעגן־טעג;
די זעל, זי בייגט זיך איבער זיך אַריבער,
די שווערקייט גיסט זיך איבער יעדן ברעג.

דו עסט אין שווייגן דיר דיין ברויט מיט קאַווע,
פאַרלאָזסט אין שוויַיגעניש דיין טיפע שוועל;
די גאַסן וויגן זיך אין רויש און האַווע,
די גאַסן יאָגן זיך מיט קאַר און על.

דו פאָרסט אַרונטער צו די שעפער,
קלאַפּסט אָפּ די העכסטע און די טיפסטע שוועל.
נישטאָ וואָס צו מקַנא זיין אַ שטעפער,
נישטאָ וואָס זאָל דערפרייען אים זיין זעל.

דו קערסט דיך אום צוריק אין מידן שוויַיגן,
דו שפּאַנסט אַריבער שטיל דעם שווערן טאָג,

און ביז סע נעמען זיך די שטערן צייַגן
און ס'לייכטן אוף די לאָמפּן אַף דעם ראָג—

טוסטו פאַר זיך דיין אָנגעזיכט פאַרנייַגן,
און זאָגן טוסטו דיר אַליין אַ זאָג:
כ'וועל איצט דעם קאָפּ אין רו אַנידערלייַגן,
אַראָפּוואַרפן פון זיך די גאַנצע וואָג.

מיין גורל

די טעג – פאַרנעפּלטע און נאַסע,
די שווערקייט דריקט אַף דעם געמיט;
די שטאָט באַוועגט זיך ווי אונטער אַ מַשׂא,
די גאַסן שפּרײַזן מיט שלאַבעריקע טריט.

די ראָגן ציען זיך מיט הונגער־רײַען,
די נעץ דרײַט אײַן, פּרעסט אײַן זיך ביזן ביין;
איך שטיי אין רײַ מיט אַלע די, וואָס שטײַען –
ס'איז ווייטער פון דעם ראָג נישטאָ וואוהין צו גיין.

מיר איז באַשערט דער גורל פון די מאַסן,
די לאַסט פון אונטערדריקטן טראָג איך שטאָלץ;
צו וואַרעמען זיך ביי די פײַערן אין גאַסן –
כ'טראָג־צו אַ פרײַדיקער אַ שפּאָן, אַ שײַטל האָלץ.

כ'טראָג־צו אַ וואָרט, אַ ליד, אַ ניגון –
ס'איז נישט קיין קלייניקייט אַ לעבן ווי צום שפּאַס,

אַז ס'האָט פון אומעטום דאָס לעבן אויסגעשפּיגן
און אויסגעשטעלט ווי אַף בייז וואונדער אין דער גאַס.

נישט אייביק וועט געווערן ס'פוילע וועטער,
כ'וועל גיין פּאַר אַלעמען, מיט אַלעמען פאָרויס;
ס'וועט בלייבן בלויז דער פּײַניקער — דער שפּעטער,
וואָס זיצט געמיטלעך זיך ביי זיך אין הויז.

זאָלן נאָר אַריבער די געוויטער־ווינטן,
די שווערסטע פּײַן — קוים נאָר אַוועק — איז ווי אַ ווײַל.
דער וואָלקנזײַל שײַדט אָפּ דאָס שלעכטס פון הינטן,
ס'גייט אוף, לייכט אוף — פאָרויס דער פּײַערזײַל.

דער אָפּערייטער

ער איז אַזוי אַריינגעטון אין דעם געניי,
ווי ס'וואָלט מער קיין זאַך נישט געווען אין לעבן.
ער זעט נישט פאַר די פענסטער טויבן שוועבן,
און אַף די דעכער אין דער זון — דאָס שמעלצן זיך פון שניי.

אַרום אים, איבער די מאַשינען, ריי נאָך ריי —
אַסך נאָך אַנדערע ווי ער אַליין געבויגן.
ס'איז אַלץ ווי מיט אַ הייטל שווער פאַרצויגן,
אין אויער רוישט אים פון געפּייניקטע ס'געשריי.

מיט לאַנגע דורות קנעכט איז ער באַשווערט.
ער זעט די קנעכט פון פּיתום אין מִצרַיִם,
אין בָּבֶל, רוים — די גולים פון ירושָלַיִם, —
אַ קייט, אַן ענדלאָזע, מיט קנעכט אַרום דער ערד.

און אין זיין שמאָלן, נידעריקן שטערן —
אַ פייער בלאָנדזשעט אום און ברענט און בריט;
און ווי ער וואָלט אָט ערשט אַליין דעם קאַמף פאַרקלערן —
גייט אוף פון דעם גערויש דער קלאַנג פון פרייהייטליד.

איינער – אַן אַנטוישטער

איז אָפּגעלאָזט, ווי ס׳וואָלט זיך אַלץ פאַר אים געעקט.
זיצט גאַנצע טעג אין העסטער פאַרק,
געדריקט, ווי ס׳וואָלט די שטאָט געלעגן אַף זיין קאַרק;
און אַלצדינג איז פאַר אים מטושטֶש און פאַרמעקט.

אַ שלאַפקייט האָט די חושים אים באַדעקט.–
ער זעט נישט איבער זיך די שפּערלען און די טויבן,
פון דעם געשפּיל פון קינדער – דאָס שטיקל גאָרטן שטויבן,
און הערט נישט, ווי סע זומט אַרום און זעגט.

דאָס לעבן רוישט און רעגט זיך און באַוועגט–
נאָר ער וואָלט דײַקע דאָ זיך אויסגעשטרעקט,
ווי גרויס ער איז, אין וועג ביי די שטראָכעטן,
זאָל יעדער טאָפּטשען איבער אים און טרעטן,
צעבלוטיקן דאָס לייב אים און צעוואונדן,–
און פילן נאָך ווי ס׳לעצטע ביסל לעבן ווערט פאַרשוואונדן.

אײנער — אַ מענטש

אַזוי צעטומלט, אַז ער װײסט נישט פֿון זײַן נאָמען.
גײט צוגעקנעפּלט און צונױפֿגעצױגן,
װי ס'װאָלט אים שטרענג פֿאַרפֿאָלגט דער קוק פֿון בײזע אױגן,
בעת ער גײט פֿאַרבײַ די גאַסן מיט די קראָמען.

נאָר אין קאַפֿיײַהױז, אַ דאַנק דעם ליבן נאָמען,
אין װינקל פֿאַר דעם טיפֿן פֿענסטערבױגן,
פֿאַרהױלן און פֿאַרשטעלט פֿון מענטשנס אױגן,
װי ער װאָלט זיך געראַטעװעט פֿון פֿינסטערע תּהומען, —

דאָ נעמט ער זיך די שטולן אַרום טיש צעשטעלן,
גלײַך אײנעם קעגן צװײטן — עס זאָל קײן האָר נישט פֿעלן;
ער דרײט זיך אױס דערנאָך און גריסט און נעמט זיך נײגן,
װי ס'װאָלט געקומען װער און קעגן אים געשטאַנען;
ער רוקט אַ שטול אַרױס און — שטײט ביז װאַנען
און װיפֿל אײנעם נעמט דעם הוט אָװעקצולײגן
און זיך באַקװעם צו זעצן.

דער געגאַרטער

מיין ליבן אַברהם רייזען צו זיין זעכציק יעריקן יובילײ

ער רעדט און רעדט ווי ער וואָלט עפּעס וועלן
פאַר אַלעמען דערציילן בלויז די וואָר,
ווי ער וואָלט וועלן, ס'זאָל פאַר יעדן ווערן קלאָר,
אַז ער וויל גאָרנישט ניט פאַרהוילן און פאַרשטעלן.

די לאָמפּן ברענען, אַלע ווינקלען העלן,
דאָס פייער זינגט און עס זינגען זיינע רייד;
מע הערט, ווי ער וואָלט זיין פאַר עפּעס גרייט
דאָס לײַב און לעבן איינצושטעלן.

אַ וואַרעמקייט פילט אָן די שלומערדיקע זעלן,
די אויגן לייכטן און די באַקן ברענען.
ער רעדט, און וואָס ער וואָלט איצט וועלן, וואָלט מען קענען.
און אַז ער זעט, ס'איז יעדערער פון זיי שוין גרייט,
דערפילט ער מיטאַמאָל זיין וואוילגעפעלן,
און אַז נישט דאָס האָט ער געמיינט מיט זיינע רייד.

פאַר אַלע אויגן

איצט נעמט עס ווידער טאָגן. אין דעם ווייטן
ווינקל פון מִזרח בייטן זיך די סילועטן
פון האַלב־פאַרשווענקטע ווענט און מינאַרעטן–
חורבות פון בייזע מַבולדיקע צייטן.

טאָג, ליכט נעמט שאַרן זיך און גלעטן ביי די זייטן
פון די משונה־חַיֶהדיקע סילועט־מאַריאָנעטן.
ס'ווערט ליכט און שאָטן. שאַרפער שפּאַרן זיך סקעלעטן
אַרופצו צו די הויכע ווייטן– ליכטיקייטן.

און ס'קריכט אַרויס צעווישן בערגלעך פון נאָך קבורֶה
אַ קנאָכיקע געשטאַלט; זיין אויסגעצויגענע צורֶה
אַרוף צום ליכט: זון, זון!– און מיט אַן אופגעהויבענער האַנט
ווי אַ שיפברעכיקער, אַריבער טיפענישן
דערזעט, נאָך לאַנגע וואָגלענישן, צווישן
דעם יַם און הימלראַנד אַף וואָר זיין חָלום: לאַנד.

פרילינג

אַ טשאַטע הינט לויפט נאָך אַ פולער צויג,
אַ קאַץ דערשרעקט זיך און ווערט טאָפלט גרויס;
סע שמעקט מיט פולער פרילינג־ערד פאַר יעדן הויז,
דער טאָג ווערט פול און רונד און רוישיק ווי אַ פויק.

דער פרילינג בליט פאַר יעדן הויז, וואו ס׳פאַלט דאָס אויג:
מע פאַרבט די גאַניקעס, מע פוצט די שויבן,
אַ ייִנגל טרייבט פון טויבנשלאַג די טויבן;
דערהויבן נעמט זיך יעדערער צו וואָס ער טויג.

די קינדער שפילן זיך מיט באַלן און באַלאָנען,
די גאַסן העלן מיט פרייִדיקע געשרייען;
סע ווערן לויטער לעבן די ליפעס און די קליאָנען,
די צווייגן ווערן פול מיט זאַפט פאַרגאָסן;
און וואָס סע האָט געיערט — ווערט אופגעשלאָסן,
און וואָס עס איז געשלאָפן — נעמט מיט לעבן ווייען.

דערמאַנונג

די רויטבריסטן באַווייזן זיך אין גאָרטן,
דער גרוי־געפּלעקטער פּיקהאָלץ שרייט אַף רעגן;
די גערטנער גלייכן אויס די גאָרטן־שטעגן
און שניידן דאָ און דאָרט אַרום אַ בוים — שוין אַ באַאָרטן.

דאָס יונגוואַרג שפּילט זיך, און די אַלטע קוועלן, —
דער גאָרטן רוישט מיט קינדער און מיט מאַמעס;
און רונדאַרום די שטאָט — מיט קראָמען און רעקלאַמעס,
מיט שווערע טראָקס, מיט אויטאָס און מיט עלן.

און פאַר דעם קראַנקנהויז אַף לענשטולן ליגן
די קראַנקע אין דער זון. זיי הערן פייגל זינגען,
און זעען זייד־קאָלירטע שמעטערלינגען
און קליינע קינדער אַף די הוידלקעס זיך וויגן;
זיי ליגן אין דער זון מיט זייערע קראַנקע גופים,
און הערן ווי אין חלום פּרילינגס יונגע רופן.

אין בראָנקס פּאַרק

די ביימער שאָטענען מיט נאַכט און שווייגן,
דער גאָרטן רוישט מיט קינדער און מיט מאַמעס;
אין מַערבֿ־זייט גייט אויס דער הייסער טאָג פֿון תַּמוז,
און אַף די בערג די לעצטע בונטע וואָלקנס שטייגן.

דאָס רויטבריסטל צעזינגט זיך אין די טונקעלע צווייגן,
און איבער קעפּ און ביימער פלאַטערן די פלעדערמײַז;
מע גייט, צעגייט זיך פֿון דעם גאָרטן ביסלעכווײַז,
און אין די אָפענע בלאָען נעמען זיך די שטערן צייגן.

אַ חֶברה בָּחורים און מיידלעך אונטער אַ בוים, אַ באַיאָרטן,
פֿאַרגייט זיך האַרציק אין ייִדיש־בענקענדיקע לידער:—
ס'שטײַגט אוף די אַלטע היים מיט טרוימערישע יאָרן,
אַ סאָד, אַ טייך, שפּאַצירגענג צווישן קאָרן,—
און נאָנט ווערט איינס מיט איינס ווי שוועסטער, ברידער,—
דער ווייכער זומער־אָוונט זינגט און זומט אין גאָרטן.

יום־טובדיק

דער קליינער וואַסערפאַל אין גאָרטן זינגט און זומט,—
די מענטשן מעסטן מיושבֿדיק די טריט.
פֿון די אַקאַציעס פֿאַלט דער ווייסער צוויט,
און ביי דעם וואַסער בלאָזט אַ זשאַבע זיך און ברומט.

די מענטשן מעסטן מיושבֿדיק די טריט,
און קוקן, שמייכלען, ווי זיי וואָלטן ווערן גיין
אַנטקעגן; דאָס פּנים אָפֿן, אויסגערוט און ריין.
אין ווייטן בלוי אַ ווייסער וואָלקן ציט.

די רו פֿון יום־טובֿ־טאָג אַף אַלץ פֿאַרשפּרייט.
די קינדער אופֿגעראַמט און אויסגעפּוצט;
דער ליידיק־גייער פּראַנטעוועט און שטוצט,
און טראַכט: ווער ווייסט אַף וואָס דאָס שיינע לעבן נוצט?
אין לאַנץ ביי אים בליט בלוי די בלויע קווייט,
און ס׳שמעקט דער ווינט מיט זיסן צוויט און ווייט.

אויסלייטערונג

די גרינע גאָרטןזשאַבעס קוואַקען אַף די צווייגן,—
סע האָט דעם גאַנצן ליבן זומערטאָג גערעגנט,
די זון לייכט אוף פאַרנאַכטיק אין דער געגנט,—
אַ ווייסער נעפל פון דעם טײַך נעמט שטייגן.

דאָס לעבן הייבט אַפּסניי זיך אָן באַוועגן.
די קינדער שפּילן באָל. די פרייד און די געשרייען
פאַרקלינגען גאָר דעם גאָרטן, גאַסן און אַלייען.
און אַלץ, וואָס איז דעם גאַנצן טאָג געלעגן

אין רעגן אונטער דר׳ערד און אונטער בלעטער,
האָט מיטאַמאָל דערפילט דעם בײַט פון וועטער.
אַן אימפּעט נעמט אַלץ רעגן און באַוועגן:
די דראָסל זינגט, די קנאַפּערס און די שפּרינגערס זעגן,
און מיט דעם גאָלדענעם טייך אַראָפּ די זון פאַרגייט,
און בילד נאָך בילד אין אָוונט־רו פאַרווייט.

קאָני אײלאַנד

דער װײסער זאַמדבערג זילבערט אין דער זומערזון
און רױשט און שױמט מיט באָדנדיקע און מיט שיפן;
די „רעטערס" װיגן זיך אין שיפלעך איבער טיפן,
און אַף דעם באָדהױז שװעבט אַ ריזיגער באַלון.

און אַף אַ צװײטן שטײט אַ גילדענער װעטערהאָן.
סע רױשט דער ים, דער עולם, און מיט שרײאיקער מוזיק,
מיט „לופּ־דע־לופּ" אַרױף, אַראָפּ און הין און קריק,—
און איבער אַלעמען דאָס ריזנראָד מיט אַ קאָלירטער פאָן.

און די שפּאַצירבריק בלענדט מיט קינדער, פרױען, מענער,
מיט דרײקאָמעדיעס, שפּאַצירװעגלעך און מוזײען;
סע װײען שלײערן און ס'פלאַטערן די פענער,
פּאַיאַצן װײזן קונצן, מאַכן חיהשע געשרײען,
און ראָטן אַלעמען אַרײנצוגײן פאַר סענטן צען
און מיט די אײגענע אױגן טױזנט װאונדער זען.

פאַר דעם שפּיטאָל

אין שטילן גאָרטן פאַר דעם שפּיטאָל
ליגן די קראַנקע אַף שטולן אין שאָטן,
אַנדערע ליגן אין דער זון און זיך בראָטן
אין שטילן גאָרטן פאַר דעם שפּיטאָל.

די גאַסן אַרום — מיט בעטאָן און שטאָל,
רוישן מיט מענטשן, מיט קאַרס און מיט באַנען,
די קראַנקע ליגן אין גאָרטן און אַנען
דאָס רוישיקע לעבן פון ווייטן אַמאָל.

די יאָרן קומען און גייען, פאָרגייען,
די קאַרס און די באַנען רוישן פאַרביי.
דאָס לעבן אַ ראָד, און סע האַלט זיך אין איין דרייען,
און וואָס ס'איז אַוועק — קומט נישט קריק אַפּדאָסניי.
די קראַנקע הערן אין גערויש דעם אַמאָל,
ווי אַף אַן איינזאַמן וועג דאָסווידערקול.

ערשטער מאַי

אין יוניאָן סקווער – דער סקווער פון אַלע סקווערן,
האָבן זיך צענדליק־טויזנט אַרבעטער פאַרזאַמלט;
און וואָס מע האָט געשטיקט אין זיך און קוים געשטאַמלט –
האָט'ן אָפן גאָר דער גאַנצער וועלט געלאָזט צו הערן.

סע האָבן הערצער צווישן זיך אַ בונד פאַרשניטן,
און אָפּגעטון האָט זיך די מורא פאַר די האַרן;
אַ ווילדע פרייד האָט זיך פון אַלעמען גענומען שפּאַרן,
ווי ס'וואָלט זיך וואָס אין יעדנס האַרץ געביטן.

אַ האָפערדיקייט האָט געגליט אין אַלע אויגן,
אַ לעבן האָט געקישעפט אַפּדאָסניי;
און וואָס עס איז געווען – איז נישט־געשטויגן,
און וואָס סע האָט געדריקט – איז געוואָרן פריי;
און וואָס סע האָט געגליט אַ לעבן הינטער יעדן שטערן –
הייבט מיטאַמאָל אָן צו געשטאַלטן זיך און ווערן.

דאָס ליד פון סאַקאָ און וואַנזעטי

סאַקאָ איז געווען אַ שוסטער,
וואַנזעטי האָט געהאַנדלט מיט פיש;–
מע האָט זיי אַריינגעזעצט ביידע
מיט מאַדעיראָס אין געפענגעניש.

מאַדעיראָס איז געווען אַ מערדער,
האָט געהאַרגעט און געשענדט;
אַז ווי איז געווען צו יענעם,
וואָס איז אים אַריין אין די הענט.

סאַקאָ און וואַנזעטי
האָבן נישט געהאַרגעט, נישט גערויבט;
זייער חטא – וואָס זיי האָבן אַנדערש
ווי די האַרן פון לאַנד געגלויבט.

זיי האָבן געכאָלעמט פון פרייהייט–
דער טויט – אַ פייער אין וועג,–

זיי זענען געגאַנגען, געגאַנגען
מיט אַן אָפּענער ברוסט און אָן שרעק.

סאַקאָ און וואַנזעטי –
צוויי קינדער פון דער נויט, –
זיי האָבן מיט שווייס פון פּנים
פאַרדינט זייער שטיקל ברויט.

דער טויט האָט צוגענומען,
וואָס דעם טויט האָט שטענדיק געהערט;
וואַנזעטי און סאַקאָ געהערן
די לעבעדיקע אַף דר'ערד.

דערמאַנענדיק זיי ביידן –
געבענטשט זאָל זייער נאָמען זיין! –
דאָס האַרץ גייט אויף פון פריידן
מיט טעג פון לויטער שיין.

פון דעם לאַנד פון זון און בלויען –
דאָס לעבן – אַ ראָד און סע ראָלט, –
האָט זיי דאָס גרויע מזל
פאַרוואָרפן אין לאַנד פון גאָלד.

אין לאַנד פון גילדענע געצן,
אין לאַנד פון שקלאַף און האַר;
פאַר די האַרן גילדענע געצן.
פאַר די שקלאַפן – טויט און צַער.

נאָר סאַקאָ און וואַנזעטי, –
די קינדער פון דער נויט –
זיי לעבן מיט די, וואָס לעבן
אַ לעבן פון קאַמף און טויט.

און מיט די אייביקע, די יוסטע,
צוזאַמען ביי איין טיש –
זיצן – סאַקאָ, דער שוסטער,
און וואַנזעטי, וואָס האָט געהאַנדלט מיט פיש.

פֿאַרוואַנדלונג

(ווי אַזוי טאָמאַס ט. מאַרטאָן, דער אַריסטאָקראַט,
איז געוואָרן אַ מענטש מיט אַלע מענטשן באַגלייך).

מיט איינמאָל האָט ער פֿון זיך דעם גאַנצן שטאַט
אַראָפּגעוואָרפֿן און זיך פֿון אים באַפֿרייט.
(דאָס פֿאָלק איז גראָד געשטאַנען גרייט צום שטרייט,
געשפּאַנטקייט האָט דערגרייכט דעם העכסטן גראַד).
און נאָכדעם ווי ער האָט אַ רגע נאָך באַרײַט, —
ער איז נאָך נישט געווען זיכער מיט זײַן טאַט —
האָט ער, דער ערשט־געוועזענער אַריסטאָקראַט,
אין גאָר אַן אַנדער מענטשן זיך באַנײַט.

די איבערקערעניש אין אים, דער גאַנצער בײַט,
ס'איז אַלץ געקומען ווי דאָס אייגענע ווידערקול.
די אָנגעצויגנקייט האָט מיטאַמאָל
זיך אָפּגעלאָזן, ווי ער וואָלט געווען שוין מאַט
פֿון האַלטן זיך כּסדר פֿרעמד און שטײַף...
און ווי סע וואָלט אין אים געוואָרן עפּעס רײַף —
האָט ער פֿון זיך אַליין זיך אָפּגעקערט. —
ס'בליצט אויף אַ בילד: דער פּלי פֿון פערד,

אַ וועטגעלאַף, סע שווינדלט אַזש די ערד;
און נאָכדעם ווידער – מאַסן גרייט צום שטרייט,
געשפּאַנטקייט גרייכט דעם העכסטן גראַד.
און מיטאַמאָל – ווי ער וואָלט טיף אַ רוף דערהערט,
האָט ער געלאָזן זיך, נאָך אין דער רעכטער צייט,
מיט אַלעמען אין שטרייט, ווי אַף פּאַראַד.

דער דיכטער

א. ליעסינען אין האַרציקער פריינטשאַפט.

ער איז אַזוי באַהעפּט צו אַלץ, ווי ס׳וואָלט זיין לעבן
געווען אַ הֶמשך פון פאַרגאַנגענע צייטן,
זיין אָנהייב וואָרצלט אין דעם פּלאָנטער פון געוועבן,
זיין סָוף — אין זעאונגען פון קומענדיקע ווייטן.

און ער איז איינס מיט מַעשים און מיט מענטשן;
דורך אים רעדט יעדער דומם, מענטש און חַיָה,
אין זיין געזאַנג גייט אויף די נייע וועלט — אַ פרייע;
אַליין פאַרלאָזט — טוט דער פאַרוואָרלאָזטער מיט אים זיך בענטשן.

אַ קלאָרער שטראָם דורך טאָלן, בערג און צוימען,
אין זיינע טיפן טראָגט ער שטורעם און סַכָּנות;
נעמט אויף אין זיך אין גאַנג אַלץ פרישע שטראָמען, —
די ברעגן שטייען פראַלעריש מיט אים און גרויס;
ער טראָגט אין זיך באַפרוכפּערונג פאַר נייע זאָמען,
ער טראָגט אין זיך דעם הימל, זונען און לְבָנות,
און גייט געשטאַרקט און שטאָלץ פאָרויס,
דורך לענדער און דורך שטעט, צום אייביקן אוקיָנוס.

אַף דער נייער ערד

די דעכער זינגען מיט דעם זוניקן זומער־רעגן,
די רונדע קלויזנען שטייען שטיל און אָפּגעלאָזן,
דער ווינט רוט אין די ביימער, אין די גראָזן,
און ליידיק גייען בערג אַוועק מיט ווייסע וועגן.

דער גייער גייט מיט סאַק־אויפּפּאַק אַ דורכגענעצטער,
פֿאַר אים פֿאָרויס דאָס דאָרף — מיט שטעגן און מיט שטראָזן;
צווי האָזן שפּרינגען איבערן וועג אַריבער אין די גראָזן,
דער גייער גייט אַליין — אַן איינציקער, אַ לעצטער.

די פֿעלדער אָטעמען מיט שפֿע און מיט זאַטקייט,
די גרילן זעגן מיט אַ זיסער מאַטקייט;
דער פֿאַרמער שאַרפֿט די שנייד־מאַשין און קאָסע;
דער גייער טראַכט פֿון ווייב, פֿון קינד און פֿון פּרנסה,
און פֿון אַן אייגןווינקל אַף דער נייער ערד,
וואָס וועט אים אפֿשר נאָך אין לעבן זיין באַשערט.

מיט דעם וועג

די וואָלקנס גייען מיט דעם רעגן איבערן פעלד,
און אויסגעוואַשן שטייען בוים און קוסט.
די זון לייכט אויף ביי יעדן טראָפּן אַף דער ברוסט,
און טייכלעך פול מיט גאָלד, זיי לויפן אין דער וועלט.

מיט נעסטן שוואַלבן צעזינגט זיך יעטווידעס געצעלט,
מיט עופות און מיט קינדער—יעדעס הויף;
און מיט זיין אַקער באַרג אַראָפּ און באַרג אַרויף
צעשניידט דער פאַרמער פּאַסנוויַיז זיין פעלד.

און מיט די וועגן, פון געצעלט און צו געצעלט,
גייט מיט זיין פּאַק דער גייער, גייט און גייט.
דער פאַרמער אַקערט, בראָנעוועט און זייט,
ער שניידט דערנאָך און עסט זיין ברויט מיט פרייד.
מיט ווייסע וועגן גייען וואַלד און פעלד,
און מיט זיין פּאַק דער גייער וואַנדערט אין דער וועלט.

אַ הייסער פרילינג־טאָג

זי שטייט אין שטילן טייך ביז איבער אירע לענדן
און שאַרט צו זיך דאָס קלאָרע וואַסער מיט די הענט,
די רעדער־כוואַליעס שווימען אין דער זון און בלענדן,
אַ שאָטן פון אַ ווערבע שטייט איבער איר געלענט.

די זון איז פון דעם פוטערפאַס אַרויס און ברענט,
אין וועלדל קעגן וואַסער קוקעט די זאַזוליע;
זי שאַרט צו זיך דאָס קלאָרע וואַסער מיט די הענט
ווי זי וואָלט וועלן שטאַרקער עס צו זיך צוטוליען.

זי שטייט אין שטילן טייך ביז איבער אירע לענדן,
דער שאָטן פון דער ווערבע פאַרשטעלט זי פון דער זון;
דער געלער קו ביים ברעג גייט נאָך די ווייסע הין,
סע ברענט די זון ווי זי וואָלט וועלן אַלץ פאַרלענדן.

און אַזאַ דאָרשטיקייט אין איר שאַרן איז פאַראַן
ווי ס׳גאַנצע וואַסער וואָלט געווען איר ווייניק..
סע ליגן טייך און ברעגן קלאָר און שטייניק,
און איבער זיי דער הימל – ווי אַ קופּערדיקער יַם.

אין די בערג

די בלויע אָזערע וואַשט די ווײַסע ברעגן
און רוישט מיט אויערמושלען טאָג ווי נאַכט,
מיט מאָטאָר־שיפֿלעך, באַרקעס פֿול מיט פּראַכט —
אַ טיכטיק לעבן האַלט זיך אין איין באַוועגן.

און בײַ די ברעגן שטײַגט מיט ווײַסע שטעגן
דער נאָדלוואַלד אין מילדע, בלויע הויכן;
די קלײנע, ווײַסע וואָלקנס טויכן
און ווערן נישט ווי נאָך אַ זוניקן זומער־רעגן.

די זשאַבעס קוואַקען און די קנאַפּערס זעגן,
די קלאַפּערפֿליגן קלאַפּן אין די צווײַגן;
די האַיקערס לאָזן זיך אַף הויכע שטעגן שטײַגן;
און חברה, וואָס איז אין דער זון בײַם ברעג געלעגן,
צעשפּילט זיך פֿאַר דער קראָם אַף „יוקעס" און האַרמאָניעס
און טאַנצט אויס טענץ מיט קלאַפּערהענטלעך אין די דלאָניעס.

אַ שווערער זומערטאָג

די זון ליגט אין דער אָזערע צעשמאָלצן,
דאָס וואַסער דאַמפּט און שטײַגט מיט וואַרעם גאָלד.
די פֿאַרעמס ליגן רונדאַרום ווי אָפּגעמאָלט,
די בהֵמות און די מענטשן גייען ווי אַף שטאָלצן.

פֿון באַרג אַרונטער ראָלט דער וועג מיט שטויב און וועגן,
דער ווינט ליגט אין די טיפֿע גראָזן און אין וואַלד;
דער הימל און די היץ ליגן רונדאַרום צונויפֿגעבאַלט
און דריקן גראָז און בהֵמה שווער ווי פּאַר אַ רעגן.

און אַף דעם ווייסן ברעג, אַף ברעט און שטיינער
וואַרעמען זיך די שילדקרעטן און שלאַנגען,
די שלאַנקע שילפֿן בייגן זיך ווי רייפֿע זאַנגען,
די וושאַבעס ביי די ברעגן בלאָזן זיך און ברומען,
די בינען אין די וואַסער־ליליעס זומערן און זומען,
און אָפּגעלאָזן וואַרטן, וואַרטן גראָז און ביימער.

בויבעריק

דער באַרג מיט בײַדלעך און מיט שטיבער,
מיט זוניקע אַלײען–רונד און גלײַך.
די פֿרײד פֿון שוועל צו שוועל גײט איבער,
ווי אין דעם טאָל דער בלויער טײַך.
בויבעריק, דו קינדער־רײַך.

די פֿרײד גײט אויף מיט דעם באַגינען,
מיט זון און פֿײגל און מיט קינדערשן געזאַנג;
די פֿעלדער זינגען, גאָלדיקן און גרינען
און קלינגען אויף מיט יונגן גאַנג.
בויבעריק, דו קינדער־רײַך.

דער זומער זומט בײַנאַכט און שלומערט,
דער זומער זינגט בײַטאָג און לאַכט;
די פֿרײד פֿון צווײמאָל הונדערט קינדער זומערט
אין בויבעריק אי טאָג, אי נאַכט.
בויבעריק, דו קינדער־רײַך.

דער רײַטער

דער רײַטער אין דעם טעפּיך אַף דער וואַנט —
ער האָט בעת יאַגד אין וואַלד דעם וועג פֿאַרלאָרן.
אַף זײַנע ברעמען הענגט פֿאַרדראָס און צאָרן,
מיט זײַנע שפּאָרן יאָגט ער ס'פֿערד זײַנס נאָכאַנאַנד.

די געגנט, דאַכט זיך, איז אים גוט באַקאַנט,
און דאָך אַזאַ נישט־זיכערקייט איז אין זײַן רײַטן,
ווי ער וואָלט גרייט זײַן מיטאַמאָל דעם וועג צו בײַטן. —
זײַן גריף — פֿאַרשטײַפֿט איז מיט דער לײַץ אין האַנט.

און ווי אַ טויב האַלט ער אַ סאָקאָל אין דער צווייטער האַנט.
און איבער אים און באַרג און וואַלד — אַ צוג
פֿון ווילדע גענז אין אָנגעשטרענגטן פֿלוג. —
געוויטער הענגט אין לופֿט איבער דעם לאַנד.

אַ הירש שטייט אַ דערשראָקענער בײַם ראַנד
פֿון וואַלד און באַרג. ער האָט זיך מיט אַ האָרן
אין זײַן געלאַף פֿאַרטשעפּעט אָן אַ דאָרן..
דער רײַטער — ער האַלט דעם סאָקאָל ווי אַ טויב אין האַנט.

האַרבסט אַף אַ פאַרעם

די פעלדער זינגען מיט קנאַפּערס און מיט גרילן,
דער וואַלד — מיט פייגל און מיט וואַסערפאַלן;
דער פאַרמער האָט צעעפנט זיינע שייערן און שטאַלן, —
די נאַכט פאַרשווינדט אין ווייטע מערב־שטילן.

דער הונט טרייבט שאָף און בהמות מיט זיין בילן,
דאָס הויף ווערט פול מיט גענז, מיט הינער און מיט הענער,
מיט קינדער — איינס פון צווייטן מינדער, קלענער —
אַ קאָקאָדאַקען, קרייען, געשריי און קינדער־שפּילן.

דער פאַרמער זאָגט: אויב ס'וועט נאָר זיין גאָטס ווילן
און ס'וועטער וועט אַזוי נאָך אָנהאַלטן אַ וואָך,
וועל איך צעבראָנעווען דאָס פעלד, פאַרזייען
דעם ווייץ און קאָרן אַף איבעראַיאָר, און וועל דערנאָך
צייט האָבן צו פאַרריכטן זעג און מילן,
און אָנשניידן האָלץ איידער סע וועט נעמען שנייען.

זונ־אונטערגאַנג

פאַר מיין פענסטער,
איבער דעכער,
טויכן וואָלקנס
ווי געמעכער.

קעסטלדיקע
און דרײַעקן;
סעדער, גערטנער,
ווייטע שטרעקן.

פויער־שטיבער —
לײַם און שטרויען,
בערגלעך, טאָלן,
טייכן — בלויען.

פעלדער, לאַנען
און אַלײַען;

גייעם אַקערן
און זייען.

פערד און אָקסן.
בראָנעס, פלוגן;
פייגל ציען
גאַנצע צוגן.

דורך די בערג
און דורך די טאָלן
רוישן טייכן,
מילן מאָלן.

פאַר מיין פענסטער,
איבער דעכער,
טויכן וואָלקנס —
ווייסע פעכער.

און זיי בלאָזן,
און זיי וויען
פרילינגווינטן
דורך אַלייען.

בליטן שנייען,
פאַלן, פאַלן..
פאַר מיין פענסטער
ווייסע זאַלן.

דורך די זאַלן
און אַלייען
גייען צייטן
און פאַרגייען..

וואָלקנס טויכן—
שיפן, טייַכן,
ביז די ווייטסטע
וואונדער־רייַכן.

און דאָבוש
מיט זיינע יונגען
יאָגן, טראָגן,
שווערדן קלינגען.

צינדן אונטער
וואָלקנס—וועלדער,

און פֿאַרנעמען
שאָף פֿון פֿעלדער.

פֿאַר מײַן פֿענסטער
טויכן, טויכן
וואָלקנס – וועלדער,
פֿײַער, רויכן;

טויכן אונטער
און פֿאַרשווינדן –
איבער ימים
בלויע אינדן.

דער פֿאַרוואָרלאָזטער

ער איז אַזוי פֿאַרפֿרעמדט און אָפּגעריסן
פֿון זײַנע אײגענע און פֿון זײער לעבן,
פֿון אַלצדינג, וואָס ס'האָט אים אַמאָל אומגעבן,
ווי ער וואָלט גאָרנישט ניט פֿון זײ מער וויסן.

דאָס לעבן האָט אים לאַנג שוין אויסגעריסן.
ער גײט, ווי ער וואָלט מער צו קײנעם נישט געהערן.
זײַן אויג — פֿול מענטשן, פֿענסטער און לאַמטערן, —
און ער — פֿון אַלעמען פֿאַרוואָרפֿן און פֿאַרשמיסן.

זײַן אויג פֿול זעאונגען, — זײ פֿליסן און פֿאַרגיסן —
איז ביז דער אָנגערוקטער ברעם פֿול טרויער,
און איז צעווישן אים און אַלעמען אַ מויער.
זײַן קין איז שאַרף, פֿאַרעקשנט און פֿאַרביסן;
און אין זײַן פֿעסטן און פֿאַרשלאָסענעם שטערן —
ווי ס'וואָלט וואָס כּסדר ווערן און קריק חרובֿ ווערן.

די דערוואַקסענע

איז קוים אַריבער אירע דרײַצן יאָר.
אין גאַנג אָבער שוין מיט אַזויפּיל שטאַט,
און אײַנגעהאַלטן ביז צום העכסטן גראַד,
ווי זי וואָלט זײַן אַן אַנדערע אַף וואָר.

דאָס רויטע קינדער־שלײַפּל אין די האָר.
דאָס קליידל אירס גרײַכט קוים ביז אירע קני,
און יעדע רֶגע גיט זי עס אַ צי,
ווי זי וואָלט ווײַלעוויז פון אים אַרויסוואַקסן גאָר.

און ווי סע וואָלט פאַר איר געוואָרן עפּעס קלאָר —
איז שוין אַ שעמעוודיקייט אין איר בליק פאַראַן,
וואָס וואַקסט ביי איר און ווערט מיט יעדן שפּאַן
ווי פרעמדקייט. ס'פאַרשווינדט יעדע שפּור פון קינד,
און יעדע קינדישקייט ביי איר פאַרשווינדט,
ווי זי וואָלט שוין געהערן גאָר אַן אַנדער דָור.

די פּיל־געפּריוווטע

זי האָט פֿאַרזוכט די פּרוכט פֿון בוים פֿון וויסן.
און ווי זי וואָלט אין אירע דרייסיק יאָרן
מיט אַלץ אין לעבן שוין געפּריווט געוואָרן,—
אַזוי איז איר דאָס לעבן לויטער ריסן.

זי גייט, ווי זי וואָלט פֿון קיין זאַך מער נישט וועלן וויסן,
און ווי סע וואָלט פֿאַר איר מער גאָרנישט ניט געווען.
ס'איז אַלץ געשען!
דאָס לעבן איז פֿאַר איר געגאַנגען ווי אַ קוועל,
געטראָגן זי ווי אַף אַ שטורעמדיקן טײַך
אַוועק־צו צו אַ ווייטן וואונדערלעכן רײַך,
גערוישט פֿאַר איר, געבלענדט זי און פֿאַרבלענדט;
און גרויסע טויטן זענען שוין געווען אַף איר שוועל.
נאָר איצט איז איר אַלץ פֿרעמד און אומבאַקענט.

גייט שלאַנק. און אין איר גאַנג איז שוין פֿאַראַן
די זיכערקייט פֿון זיין אַנטשלאָסן,
וואָס בייגט זיך נישט און שטרויכלט נישט אין שפּאַן
איז ערנסט, און איז טיף אין זיך פֿאַרשלאָסן.
נאָר אַז איר בליק בלייבט רוען אַף אַ זאַך אַמאָל,
איז ווי סע וואָלט זי אַף אַ רגע בלויז דערמאָנט
אָן עפּעס, וואָס איז איר אַמאָל געווען באַקאַנט.

איינער פון אונז

דעם אָנדענק פון משה לייב האַלפּערן

און ער, וואָס האָט כּסדר זיך אַרומגעריסן
מיט אַלעמען און מיט דער גאַנצער וועלט,
און שטענדיק נאָר אַנטקעגן זיך געשטעלט,
געלעסטערט, און האָט נישט געוואָלט צו וויסן
פון וואָס־אודווי ס'געפעלט און נישט געפעלט,—
ער איז דאָס גאַנצע לעבן זיינס געגאַנגען
אין שפּאַן פון זיינע אייגענע פיר איילן,
געדרייט זיך רונדאַרום זיך ווי אין צויבער־היילן,
געדרייט זיך איבער שוועלן, איבער גאַנגען,
דערהויבן, און האָט שטאָלץ אַף זיך געטראָגן
דעם יאָך פון אויסדערוויילטן, וואָס פאַרנעמט
ס'געשריי פון יעדן, ווען ס'לעבן האָט פאַרשעמט,
דעם יאָך פון אויסדערוויילטן, וואָס די לייד
פון אַנדערע—זענען זיינע אויך; און ברענגט זיין פרייד
אויך אַנדערע, די פרייד, וואָס אויסדערוויילטע נאָר פאַרמאָגן.
געריסן זיך מיט זיך, און פון זיך ווי פון צוואַנגען,
און האָט געבענקט ווי אַ פאַרטריקנט ערד

אַ שטיק, וואָס ווערט נאָך רעגן אויסגעצערט;
געבענקט אין האַרצן נאָך דער שיינקייט פון דעם נעכטן,
נאָך אונזער ביסל אָרימקייט פון נעכטן.
און איז געווען מְקַנֵא יעדערן, וואָס קערט
זיך אום מיט ליבשאַפט צו דער שיינקייט פון אַמאָל,
צום ביסל אָרימקייט – פאַרשפּאָט, פאַרשפּייט און וויסט,
„וואָס איז דאָך נישט קיין אָפּפאַל פון אַ קאַץ, מע זאָל
עס מיר־נישט, דיר־נישט, אַרויסוואַרפן אַפן מיסט."
און נאָך אַ היים האָט ער געבענקט – אַ ווייטע פרעמד,
און נאָך די אָבות, וואָס שוין לאַנג אין טויטנהעמד;
און נאָך די קינדער־יאָר, די יינגל־יאָר,
„וואָס זענען איינס מיט אים ווי זיינע אייגענע האָר."
אויך דעמאָלט האָט זיין האַרץ געוואוסט פון זאָרגן,
שוין דעמאָלט האָט זיין האַרץ געפרעגט דעם אייביקן „פאַרוואָס?"
פאַרוואָס מוז זיין פאַרפאָל גאָטס טרערדקָוס
מיט טרערן פון געפלאָגטן, ביז ער לייזט אים אויס?
פאַרוואָס? – „און ווען דער אָדלער פאַלט, פאַרוואָס
מוז זיין די ראָב, וואָס רייסט די אויגן אים אַרויס?"
נאָר דעמאָלט האָט דער מאָרגן נאָך פאַרבאָרגן
אַזויפיל ליכטיקייט, חֲלוֹמוֹת אין זיין ברוסט;
און ס'האָט זיין יינגל־האַרץ אויך דעמאָלט נאָך געוואוסט:
גאָט פירט די וועלט און בייט די צייטן פון דעם יאָר,
„מאַכט אויפבליען דעם פרילינג און פאַרגיין,

און טרייבט דעם ווינט אין האַרבסט דורך וואַלד און פֿלוין;"
מאַכט פּאַלן, און געפֿאַלענע – דערהויבן,
און וואָר איז ער, און וואויל איז די, וואָס גלויבן,
ער צאָלט, ווען ס'קומט די צייט, אַיעטווידן זיין לוין.
„נאָר אין דער פרעמד, אַף פרעמדער האַרטער ערד,
„אין ווילדן רויש, וואָס האָט זיין יוגנט אים צעשטערט,
„האָט ער געפֿילט זיך איינזאַם און פאַרפרעמדט,
„זיין שטאָלצער גייסט – פאַרלאָזן און פאַרשעמט."
אַ הונט צעווישן הינט און מיר און דיר,
„אַ הונט, וואָס גוט איז אים די שוועל פון יעדער טיר,
„און רולאָז ווי זיין פאָלק, וואָס האָט זיך איינגעליבט
„אין ערגסטן ווינקל פון דער נייער פרעמד."
אים האָט זיך אָפּטמאָל אויסגעדאַכט, אַז ער אַליין
ליגט אַף אַ שייטערהויפן, מע רייסט און קעמט
מיט קאַמען אייזערנע זיין לייב. ער שווייגט און נעמט
פאַר ליב זיין ווייסטן גורל אָן. ער פרעגט נישט מײַן,
ער שווייגט, און פרעגט נישט מײַן דעם אייביקן „פאַרוואָס?"

אַ דזשענטעלמאַן ווי ריטשאַרד קאָרי

הלל ראָגאָפּן אין פּריינטשאָפּט
צו זיין פופציק יעריקן יובילײ

ער איז אַ דזשענטלמאַן ווי ריטשאַרד קאָרי,
און איז אַזוי צוריקגעהאַלטן, אָפּגעהיט,
ווי ער וואָלט נישט געמאַכט קיין איבעריקן טריט
קיינמאָל — אין לאַנד פון האַוועניש און „האָרי".

און אַז ער רעדט — הערט ער אין זיך זיך צו,
ווי ער וואָלט וואַרטן ביז זיין וואָרט וועט רײַפן;
ער רעדט עס אויס דערנאָך מיט זיכערקייט און רו,
ווי ער וואָלט וועלן עס אין פולער טייטש באַגרײַפן.

אַ בוים אין מיטן שטאָט, — געררויש אַף שריט און טריט —
דורך זיינע צווייגן זינגט דער ווינט זיין ליד
אין אַלע צייטן פון דעם יאָר, ער זינגט און פײַפט...
ער טראָגט דעם זומען טיף אין זיך פאַר בלאַט און בליט;
און ווען סע קומט די צייט — גייט אויף זיין צוויט,
און ער טראָגט אויס די פּרי, ביז זי צײַטיקט זיך און רײַפט.

רונדאַרום אַרום דער וועלט

רונדאַרום,
רונדאַרום
שווימט די שיף
אין יאַמען אום.

שטורעמווינט,
זונענשיין,
אָט אַזוי
טאָג־אויס, טאָג־איין.

אינזל־לאַנד
כישופֿט וואו,—
שווימט די שיף
צום אינזל צו.

פּערלמוטער,
עלפֿאַנטביין,
מײַסטער־אַרבעט
און געשטײַן,

און קאַרעלן,
און בורשטין–
גאַנצע הויפנס
יעדער מין.

לאָדט מען אָן
ביזן דעק,
און מע פֿאָרט
פֿון דאָרט אַוועק.

אויסגעוועען
אומעטום–
קערט די שיף
צוריק זיך אום.

רונדאַרום,
רונאַדרום
קערט די שיף
אַהיים זיך אום.

אָנגעלאָדן
מיט פּאַרמעג,

קומט די שיף
אַהיים צום ברעג.

ווערט אַ רַעש,
אַ געשריי,
אַ געלאַף
און אַ געדריי.

צו דעם ברעג,
פון דעם ברעג;
און מע לאָדט אויס
דאָס פאַרמעג:

פערלמוטער,
עלפאַנטביין,
מייסטער־אַרבעט
און געשטיין.

און אַפסניי —
רונדאַרום —
פאָרט די שיף
אין יאַמען אום.

פֿאַרגאַנגענהייט

אַ וויגליד אין אַ שכניש הויז פֿאַרנאַכט
דערמאַנט די ווייטע היים אין די קאַרפּאַטן:
דאָס ייִנגל פֿאַרן הויז וואַרט אַף זײַן טאַטן,
ס'קומט מיט דעם וועג אַן אורח אַף דער פּאַכט.

דער אָוונט עפֿנט ווייטע טויערן אין דער נאַכט.
די שוועסטער נייט איר חלום אויס ביים שײַן, דעם מאַטן;
דער אײַנזאַמער אין שפּענצערל, אין וואַטן,
גייט טיפֿער א'ין זיך, ווי דורך היילן פֿון אַ שאַכט.

סע ווערט דער אָוונט ווי אַ גרויסע וואַכט.
די ווערטער קומען ווי דער עכאָ פֿון די בערג,
און גליען ווי אַנטפּלעקונג הינטער יעדן שטערן;
סע עפֿנט זיך דער קינדערלאָזערנס פֿאַרשלאָסענע טראַכט,
און ס'וואַכן אויף די נישט־געזעטיקטע באַגערן.

דעמערונג

אין דעמער פון דעם אָוונט ליגט דער גאָרטן
און זינגט פּאַר מיינע טריט מיט קנאַפּערס און מיט גרילן;
די גאַסן רונדאַרום — מיט באַנען און אויטאָמאָבילן, —
ס'לײַכט אויף די שטאָט פון ווייטנס ווי אַ ליכטיקער באָרטן.

אין דעם געוואַגג פאַרנאַכט, אין זעגן און אין טרילן,
גייט אויף פאַרגאַנגענהייט ווי וואונדער־ווייטן;
דער גאָרטן און די גאַסן נעמען זיך פאַרבייטן —
ס'רוישט אויף אַ טייך מיט ברעטזעגן און מילן.

אין דעמער פון דעם אָוונט נעמען רעדן שטילן,
און וואָס סע האָט געשלומערט — הייבט אָן ווערן וואַך: —
אַ ייִנגל קלעטערט צו די שוואַלבן אונטערן דאַך,
און אַף דעם גאַניק זינגען קינדער און זיך שפּילן.

אַ רייטער קומט צו רייטן מיט דער ווייסער שטראָז
און שטעלט זיך ביי דער ברונע אָפּ, זיין דאָרשט צו שטילן,

טרינקט אָן דאָס פּערד און לאָזט עס אָפּ אין גראָז,
קומט צו צום הויז דערנאָך – אין שאָטן זיך צו קילן, –

פאַרנייגט זיך גנעדיקלעך, און רעדט אַ פרעמדע שפּראַך,
ס'גייט אויף מיין זעל געשטאַרקט מיט נייעם ווילן;
די ווײַט נעמט ווי פון אַ טומאַן אַרויס זיך הילן,
און זעג און מילן ווערן ווי אַ וואונדערלעך געמאַך.

דער צוריקגעקומענער

באַגינען זעט מען אים איבער די גאַסן שפּאַנען,
באַטראַכט מיט ליבשאַפט הייזער, קראָמען און פּאַרקאַנען;
ער שטעלט זיך פּאַר אַ גאָרטן, אַ פּאַרלאָזטן, אָפּ,
ווי ער וואָלט אופגעמישט אַ ליב געדעכעניש אין קאָפּ.

ער וואָגלט מיט זיין בליק אום איבער ווייטע לאַנען,
סע טוקן וואָלקנס — בילדער אוף, ווי פון טומאַנען:
אַ טאַרטאַרק און אַ מיל, דער שרייעוודיקער פּרוט,
געבערג מיט סאָסנע וועלדער און אַ גוט נאָך גוט.

דער שמעקעוודיקער ליפּעצוויט בליט אַף אַלע וועגן,
סע שרייט דער פּרוט אַן אויפגעשוואָלענער פון רעגן;
סע קומען סוחרים אָן, מיט בריטשקעס שטויבט די שטראָז,
און ס'עפנט זיך די ווייט ווי אַ פּאַרקישעפט שלאָס.

דערנאָכדעם זעט מען אים אַרום בית־מדרש שפּרייזן,
די טויבן וואָרקען אַף דעם דאַך, די טויבן קרייזן;

אַ זיסער ניגון האָט אים מיטאַמאָל דערמאָנט
אָן עפּעס, וואָס איז אים געווען אַזוי באַקאַנט.

סע פֿאַלן חזירניס, און ס'פֿאַלן די קאַשטאַנען,
די גערטנער פֿאַר די הייזער טריקענען און וויאַנען,
די פֿענסטער צוגעשלאָגן און פֿאַרלייגט מיט מאָך,
און ס'דריקן דעכער ווי דער וואָכעדיקער יאָך.

סע ליגן גאַסן ווי די חרובע פּאַלײַען,
סע גייען וואָלקנס. ס'שמעקט די לופֿט מיט שנײַען.
די אָרימקייט, דער רינגפּלאַץ און אַלײַען,
ס'בית־מדרש און די קלויז, וואָס זינקען אין דער ערד,
זיי האָבן אים אַ לעבן אין דער פֿרעמד געגערט.

אין מיטן וועג

דאָס פענסטער אַף דעם אײבערשטן עטאַזש
האָט אופגעלויכטן ווי אַ ניש אין אַ קאַפּעלע,
אַף ביידע זייטן העלן אוף צוויי געלע
וואַקסליכט;– דער וועג פאַרשווינדט אין אַ מיראַזש.

איך ווייס נישט – ווי אַזוי קום איך אַהער?
וואוהין פירט איצט מיין וועג מיך ווייטער?
אַ רייטער הינטן, און פאָרויס אַ רייטער,
און דו אַנטקעגן – טרויעריק און שווער.

אָ, מוטער, כ׳האָב אַזויפיל יונגע יאָרן
געלאָזן צווישן פרעמדע מענטשן, געטער,
געזעסן אַ פאַרשעמטער צווישן שפעטער –
געגאַנגען דורך גענאָד און צער און צאָרן.

איצט שטיי איך דאָ אין מיטן וועג פאַרלאָרן,–
דאָס גאַנצע לעבן האָט זיך מיטאַמאָל געעקט;
די וועגן און די ווייטן – פאַרשוואונדן און פאַרמעקט,
דאָס פענסטער אויסגעלאָשן הינטער שטאָרן.

מיין פאָטער

ער שטייט ביים פענסטער, שטייט ווי פאַר אַ שפּיגל,
און קוקט אין זיך. אין זיינע אויגן טרוים און טרויער.
אַנטקעגן אין דער גאַס פאַרשווינדט די רויטע מויער,
און ס'עפּענען זיך ווייטן ווי גרויסע טויער־פליגל.

סע לייכט די זון אים ווי אַ פייערדיקער זיגל,
זיין פּנים אויסגעבלייכט, דער שטערן אָפן.
ער זעט די קינדער זיינע אין דער וועלט צעלאָפן,
דאָס לעבן זיינס צעוואָרפן ווי די חורבה־ציגל.

און מיטאַמאָל ציט ער זיך אויס, און שטאָלץ און שטייף
און מיט אַ פעסטן גאַנג הייבט ער אָן שפּרייזן.
און ווי סע וואָלט אין זיין געדאַנק וואָס ווערן רייף—
גייט ער אין הויז אַרום מיט זיכערקייט און שטיל
ווי ער וואָלט גיין צו אַ באַשטימטן ציל,
הגם ער האַלט דיזעלבע דלת־אַמות אין איין קרייזן.

דער בעל־שם־טוב

אַן איבערדיכטונג

און ער איז טיף אין זיך אַזוי אַרײַנגעטון,
ווי ער וואָלט זײַן די אָפּנקייט פון דעם אינדרויסן,
מיט וואַלד און ווײַטן, און מיט אַ שטראָם אַ גרויסן,—
און איבער זיי איז ער דער הימל און די זון.

ער טראָגט אין זיך די טיפע דעמערונג פון קלויז,
די צופלוכט און די רו, דעם ווילן און דאָס שטרעבן;
ס'לײַכט אויף מיט אים דאָס ווײַטסטע שפּלדיקסטע הויז,
ס'גייט אויף מיט אים די נײַע האָפענונג אין לעבן.

ער האָט געגראָבן פּאַר זײַן האַרץ אַ טיף,
זיין קלאַפּן קומט פון ווײַט ווי פון די בערג;
ער איז די הילף, אין שטורעם־ים די רעטונג־שיף,
און די דערוואַרטונג פון יערידן אַף די מערק.

ווי גאָטס אַ קנעכט גײט ער זײַן ווײַטן גאַנג,—
אַ שטעקן אין דער האַנט, אַ שטריק אַרום די לענדן;
ער איז אומעטום, זײַן לעבן גייט ווי אַ געזאַנג,
און ווי ער וואָלט שוין אומגעגאַנגען אין לעגענדן.

אין פאָרשטאָט

כּיאור. דער ווײַסער ווינטער האָט ביינאַכט
זיך ברײַט צעלײגט פאַר אַלע שוועלן,
די דעכער בלענדן און די גאַסן העלן,
סע האָט אַ ווײַסע ווײַטקייט ווײַט זיך אופגעמאַכט.

סע עפענען זיך טויערן און טירן,
דער באַלעגאָלע שפּאַנט די אויסגערוטע פערד,
די באַלעגאָלעכע – דעם שנײַ פון שוועל פאַרקערט, –
דאָס לעבן הײבט פּאַמעלעך אָן זיך רירן.

סע ברענגען פּויערים פון דאָרף צו פירן
אַפּילע שטײַגן פול מיט הינער און מיט גענדז,
און ציבעלעס און קנאָבל גאַנצע קרענץ;
די קרעמער שטײען גרײַטע פאַר די טירן;
די רויטע קוימענס רײכערן זיך אין די בלאָען,
און אין די הויפן דרײען זיך די דאָלן און די קראָען.

אַף דער פּולער וואָך

קלעזמאָרים שפּילן אַף דער פּולער וואָך—
אַ זינגעוודיקייט פּילט אָן אַלע שטיבער.
די זיסע רו פֿון שַבת איז אַריבער,
און קומען קומט מיט אַלעמגוטס די פּולע וואָך.

דער פּאָטער מיט רֶב הערשן שפּילן שאַך,
דאָס יונגוואַרג שפּילט אין דאָמינאָ און איקס־מיקס־דריקס;
סע שמעקט געבעקס און ס׳שמעקט די בשָׂמים־ביקס,
דער מוטערס ליבשאַפֿט איז אין אַלע ווינקלען וואַך.

עס זינגט די פּולע וואָך מיט קינדערלעך אַסך;
אין סאַליע גליען גלעזער גילדענע טיי און וויין;
אין הויף און דרויסן רוישט די שווערקייט פֿון דעם יאָך;
דער באַלעגאָלע שפּאַנט די פֿערד אין וואָגן איין,
קאָליעסן איילן זיך אין מאַרק אַריין,
און די קלעזמאָרים שפּילן, שפּילן אַף דער פּולער וואָך.

דער גאַסט

ער איז פֿון ערגעץ אין דער וועלט געקומען,
פֿון פֿאָרנט מיט אַ שווערער גילדענער קייט,
און מיט אַ פערשטער הוט, אין לאַץ — אַ קווייט,
און האָט די שענסטע שטוב אין האַרבעריק פֿאַרנומען.

האָט אָפּגעקויפֿט די וועג ביים טייך, די מילן,
און האָט געזוכט אַן אוצר פֿון סאָביעסקיס צייט.
מע האָט פֿאַרגעסן מיטאַמאָל געצאַנק און שטרייט,
און יעדער האָט געוואַרעמט פֿריידיקע געפֿילן.

סע האָט דער בעז געבליט אין די אַלייען,
ער האָט געשפּילט אַף פֿידל און אַף פֿלייט;
ס'האָט יונגװאָרגװאַלט זיך אַרום אים געדרייט,
ביז ס'האָבן זיך געלייגט די ערשטע שנייען.

און ווי געקומען — אַזוי איז ער פֿאַרשוואונדן,
געבליבן איז אין שטאָט אַ בענקשאַפֿט און אַ קלאָג;
פֿאַרזעסן זענען מיידלעך ביז אַף היינטצוטאָג
און היטן אָפּ אין האַרצן זייערע זיסע וואונדן.

דאָס מײדל פון דעם אײנפאָרהויז

דאָס מײדל אין דעם פענסטער פון דעם אײנפאָרהויז–
זי וואָגלט מיט איר בליק איבער די ווײטע וועגן.
סע קומען וועגענער און בוידן איר אַנטקעגן.–
אין גערטל פאַר דעם פענסטער בליט די רויטע רויז.

דערוואַרטונג קוקט בײַ איר פון יעדן ריר אַרויס.
ס'פאַרפאָרן וואויל־לערנערס, ס'פאַרפאָרן קאָמעדיאַנטן,
און סוחרים קומען אָן פון ווײטע קאַנטן,
אַ רײַטער אין אַ פאָלערינע יאָגט פאָרויס.

דער רײַטער ציט אַ בלימל פון זײַן לאַץ אַרויס.
ס'אַ ליבשאַפט ס'קומט אַריבער אירע אויגן;
זי הערט איר נאָמען אַזוי ליב פאַרצויגן.
דער רײַטער וואַרפט דאָס בלימל איר אין שויס.

דאָס מײדל אין דעם פענסטער פון דעם אײנפאָרהויז–
זי ווײסט זיך נישט פון פרײד וואוהין צו ווענדן.
אַזויפיל שײַנקײטן פאַר אירע בליקן בלענדן.–
אין גערטל פאַר דעם פענסטער בליט די רויטע רויז.

נייע צייטן

אין שכֵנות ביי דעם פויער זינגט דער פידל–
דעם שָכנס שייגעץ לערנט זיך אַ פידלער זײַן;
אין אונזער שטיקל גאָרטן זינגט דער רידל–
מיין ברודער אַרבעט ביזן שפעטן אָוונטשיין.

דעם שָכנס שייגעץ גייט אין דער גימנאַזיע,
ווי אָנגעצויגן ער איז אין סטודענטישן מונדיר;
ער רעדט לאַטײַן, און פון דער ווילדער אַזיע,
און גריסט זיך מיט מיין שוועסטער העפלעך אַף שפאַציר.

מיין ברודער האָט פאַרוואָרפן דאָס שטודירן
און אַרבעט ווי אַ גוי, להַבדיל, אַפן פעלד;
ער רעדט פון אֶרץ־ישׂרָאל, און פון אַ נַחלה, אַ געצעלט,
און לייענט יעדן שַבת אַ העברעאיש בלאַט;
ער רעדט פון נײַע ייִדן און פון אַן אייגענעם שטאַט,
וואו ייִדן וועלן זיך ווי יידן פירן.

אין פאַרקישעפטן קרייז

אין אַ קרייז
רונדאַרום,
שפּרייז איך, שפּרייז,
דרײ מיך אום.

וואו איך טרעט —
ווײ־געשריי;
אַ געבעט,
וואו איך שטיי.

אַ געשטאַלט
קעגן מיר,
גליטשיק־קאַלט —
כאָטש פאַרפריר.

וואו איך טאַפּ —
שטײט אַ טראָל;

וואו איך קלאַפּ—
נישט אַ קול.

קאַלט ווי אײַז
רונדאַרום;
שריי און בייס
און פאַרשטום.

אין דעם ראָד
און ביי ווענט,
טראָט נאָך טראָט—
נישט דערקענט.

אַ געדאַנק
בריט און ברענט:
נאָך ווי לאַנג
אין די ווענט?

אין שענק

ווי רעדער – אָנגעוואָרפן, אָנגעהויפט
אין אַלע ווינקלען און אינמיטן, ענג
אַרום די רונדע טישן אין דעם שענק,
אַף שווערע בענק און שטולן זופּט און זויפט
פון דיקע גלעזער און פון קרוגן יעדער.
אַזאַ צעוואָרפנקייט ווי שווערע רעדער
וואָלטן זיך אָפּגעלאָזן און צעטראָגן
אַף אַלע זייטן רונדאַרום דעם וואָגן,
נאָר אָט האָט עפּעס זיך וואָס אופגעשרויפט;
פון ראָד צו ראָד און פון איין רינג צום צווייטן
נעמט דרייען זיך און שווינגען און באַגלייטן
איין קלאַנג דעם צווייטן קלאַנג, ביז אַ געזאַנג
כאַפּט אַלעמען אַרום, ווי ווינטן מילן,
ווי פרייד די קינדער אין די קינדער שפּילן.
און פאַר אַ יעדנס אויגן אין געטראַנק
נעמט גיין דאָס לעבן ווי אַ פולער שטראָם;
סע גייט, גייט רונדאַרום אַרום דער וועלט,
פון וואונדער־ריַיך צו וואונדער־ריַיך,
און ווערט פאַרפאַלן ערגעץ וואו אין תהום;
סע קומט און גייט – דורך טאָל און באַרג און פעלד,
און באַ דעם ברעג אַ שטוב און אַ געצעלט,

אַ גאָרטן און אַ שטאַל, אַ חזיר און אַן עוף,
אַ פאַסטעך מיט אַ פײַפל און אַ סטאַדע שאָף;
סע וואַשן מיידלעך באָרוויסע די וועש אין טײַך,
און קינדער שפּילן זיך אין זאַמד: אַ ייִנגל
לאָזט שיפלעך אַפן וואַסער צו דעם וואונדערלאַנד,
וואָס מינעט זיך פאַר אים הינטער דעם ראַנד
פון באַרג. דאָרט איז פאַרבאָרגן אַזאַ וואונדער־רינגל:
אַ דרײַ אַהער, אַהין — און ס'עפענען זיך פאַלײַען
און קאַמערן מיט גאָלד און האָב־און־גוטס,
און גערטנער מיט פאָנטאַנען און מיט וויזן;
אַ דרײַ — און ס'קומען אָן באַשילדטע ריזן
און נעמען ס'ייִנגל אונטער זייער שוץ.
זיי גײַען דורך געהײַמע הײַלן און אַלײַען
און פירן אים דורך זינגעוודיקע סעדער,
דורך זינגעוודיקע רינגען, רעדער,
און ערגעץ פון אַ קאַמער טיף גייט אַ געוויין,
גייט אַ געוויין — גייט טיף אין אים אַליין;
סע גייט און גייט, און ס'גייט דער טײַך
און ס'לעבן גייט, גייט איבער אין אַן אַנדער רײַך.
די כוואַליעס טראָגן, כוואַליעס רוישן, יאָגן,
זיי קלאָגן אַפן שווערן לעבן אַף דער וועלט...
און ווי מע וואָלט די רעדער אופגעשטעלט
און אַפדאָסניי באַהעפט אין וואָגן —
ראָלט רונדאַרום אַוועק וואו דאָס געזאַנג.

די נאַכט פון ניטל

דעם גאַנצן ליבן טאָג האָט מילד געשנייט.
די שליטנס אין די גאַסן האָבן ווילד געזונגען,
די קלויסטערס האָבן יום־טובדיק געקלונגען,
די גויעם — ווי זיי וואָלטן זיך אַף וואָס געגרייט.

אין אָוונט איז די גאַנצע שטאָט שוין שווער פאַרווייט.
דער פראָסט שפּאַצירט אַרום אין פראַנזן און אין טראָלדן,
די פענסטער לײַכטן זילבערן און גאָלדן.
דער אָוונט האָט אין הויז אַ וואַרעמקייט פאַרשפּרייט.

אָ וואונדערלעכע ווייסע נאַכט פון ניטל!
אַן אײַנגעהאַלטנקייט לויערט אין אַלע ווינקלען;
דאָס פײַער הודיעט און די שויבן פינקלען,
דער פאָטער שפּילט אין דאָמינאָ מיט ביטול;
דער אָוונט זומט מיט קינדער און געזאַנג,
מיט מַעשׂות גרויזאַמע אַווינע שוין פון לאַנג.

ביים שניידער

די ניי־מאַשינען זינגען אַף דער פולער וואָך,
סע נייען די געזועלן און זיי ברומען אונטער;
און אַלע ווינקלען רוישן פול מיט אַרבעט מונטער—
אַוועק די צייט, ווען ס'איז קיין אַרבעט נישט געווען קיין שטאָך.

די באַלעבאָסטע קאָכט אַ מלכותדיקן קאָך:
קאַרטאָפל מיט די פּעלצלעך און טיי פון ליפּע־צוויט;
דאָס וויערקייט און אוגערקעס רייצן דעם אַפּעטיט—
מיט זאַטער זיסקייט און געזאַנג רוישט די פולע וואָך.

און אַלעמען איז ליב און לייכט דער יאָך פון דער פּרנָסָה.
דער שווערער זייגער זינגט און עס זינגען די מאַשינען,
די גאַנצע ווערקשטוב רוישט און זומט ווי האָניק־בינען;
די שויבן בליען בלוי מיט ביימער און מיט בליטן,
סע בייטשט דער ווינט אין דאַך ווי ער וואָלט אַף דער שטוב געריטן,
און ס'שניידט דער פראָסט אין גאַס ווי מיט אַ בלויער קאָסע.

אַ מעשׂהלע מיט דעם בעל־שם־טוב

נאָך ניזאַמיס אַ מאָטיוו

דעם ליטעראַטור־קריטיקער, ש. ניגערן, חבריש

אַמאָל איז דער בַּעל־שֵׁם־טוב, זַ"ל, געגאַנגען
מיט זײַנע נאָנטע דורך אַ פעלד מיט זאַנגען.
אַזוי איז ער דערגאַנגען צו אַ שטאָט,
און תֵּיכֶף איז געוואָרן אַרום אים אַ ראָד.
מ'האָט אים באַגאַפט, באַוואונדערט, נאָר נאָך מער
ווי אים, לְהַבדיל, אַ טויטן הונט אין מיטן סקווער.
אָט דאָ איז ער געלעגן, האַלב פאַרפוילט;
און ווי די רויבפייגל איז גרויס און קליין
געשטאַנען אַרום אים, געפּלאַפּלט און געגרוילט:
פּע! האָט זיך אָנגערופן איינער: ס'אַ געשטאַנק
אַז מ'קאָן דאָ ווערן קראַנק.
און באַלד — אַ צווייטער: שוין דאָס אויסזען זײַנס אַליין
באַשלאָגט צום האַרצן. און דערנאָך
אַ דריטער און אַ פערטער מיט זײַן שפּראָך.
ס'האָט יעדערער געפונען שוין אַ וואָסער גרונט
אַף צו באַפּלאַפּלען דעם פאַרפוילטן הונט.
נאָר דאָ איז דער בַּעל־שֵׁם־טוב נענטער צוגעגאַנגען —
סע האָט פאַרשמעקט מיט זון און זאַנגען

און מיט דעם וואוילגערוך פון פרישן שניט:
זעט! האָט ער אָנגעוויזן שטראַלנדיק: די ציין
ביי אים, זיי זענען פערל־ריין!
און מיט אַ *שמייכל*, אַז די, וואָס האָבן דאָס געהערט,
האָבן אופגעציטערט ווי סע וואַלט די ערד
זיך אויסגעגליטשט פון אונטער זייערע טריט.

פורים

אין הויז איז וואָך און יום־טובדיק צוזאַמען.
די שַבָּתדיקע לײַכטער און די העסעס ברענען,
דער פאָטער הײַנט – איז גאָר נישט צו דערקענען –
ער שפּילט זיך מיט די קינדער, שפּאַסט און רעדט אין גראַמען.

דערצײלט אַ נײַעס יעדע ווײַל דער מאַמען,
און טײלט די אָרימע מיט דער פולער האַנט פון בײַטל מינצן;
סע שמעקט געבעקס אין שטוב מיט אַלע זיסע טַעמים,
און ס'קומען פּורים־שפּילער ווײַזן זייערע קונצן.

זיי קומען אָנגעגורט מיט הילצערנע כּלי־זַיִן,
מיט קרוינען פון פּאַפּיר, און הײבן אָן צו זינגען:
דער רָשע הָמן וויל זײַן צאָרן אין די ייִדן שטילן,
און גוט און פרום איז מָרדכי, ווי סע שטײט אין דער מגילה,
און ליב און לויטער חֵן איז אֶסתּר און אַ שטילע, –
טוט אַכאַשווערעש, איר צוליב, די ייִדן גלײַך באַפרײַען.

אין אַלע פֿענסטער

די זון אין דרויסן הענגט אַף אַלע צאַמען,
זי הענגט אין אַלע פֿענסטער און אַף דעכער;
דער פֿרילינג קריכט און שפּראָצט פֿון אַלע לעכער
און קלעטערט מיט דעם ווילדגראָז אַף די ווענט און שטאַמען.

די דינסט האָט פֿריער נאָך באַוויזן אויסצוראַמען
דאָס איבערבלײַב פֿון ווינטער אין אַלע ווינקלען.
דער שפּיגל, בעטן און די שאַפֿענערן פֿינקלען,
דער מִזרַח און די כּותל לײַכטן אין די ראַמען.

די טירן שטייען אָפֿן. פֿרילינג־ווינטן ווייען.
די גאַסן קלינגען מיט די קינדערשע געשרייען;
אויך דאָס מעזינקל האָט אָפּגעלאָזט די מאַמען
און שפּילט זיך שוין אין גאַס מיט אַלעמען צוזאַמען.

אליהו הנביא

אָ, פרישע פרילינג־טעג פון חודש ניסן,
די פעלדער מיט גרינעם לעבן בלענדן.
מיט די טייכן און פעלדער גייט צופוסן
אֵליָהו הַנָביא מיט אַ שטריק אַף די לענדן.

ער גייט און גייט, און–אָט נעמט טונקלען,
ער זוכט אין דער ווייט וואוהין זיך צו ווענדן;
מיטאַמאָל לייכטן אוף די ווייטן און פינקלען
מיט ליכטיקע שטיבער און לעגענדן.

די פענסטער לייכטען מיט יָום־טוב און בלענדן,
די טישן–מיט גילדענע כּוֹסות און קְעָרות,
די שטיבער–מיט קינדער און לעגענדן,
זיי זינגען פון אַלע ווינקלען און שפּאַרעס.

די טירן און שטיבער שטייען אָפן:
ווער סע דאַרף, זאָל היינט קומען צו אונז און עסן.
די קינדערשע אויגן מיט יָום־טוב און האָפן:
אֵליָהו וועט קיינעם נישט פאַרגעסן.

וואויל איז דעם ביימעלע

אַ פאָלקסליד

מיין ליבן יוגנט־חבר אליה זאַרגער.

וואויל איז דעם בײמעלע,
וואָס סע וואַקסן אַף אים פלוימען;
וואויל איז דעם מײדעלע,
וואָס טוט זיך אין ערגעץ נישט זוימען.
וואויל איז דעם טאַטן און דעם קינד,
אַז וואויל איז דעם גאַנצן הויזגעזינד.

וואויל איז דעם בײמעלע,
וואָס סע וואַקסן אַף אים באַרן;
וואויל איז דעם מײדעלע,
וואָס לאָזט זיך נישט נאַרן.
וואויל איז דעם טאַטן און דעם קינד,
אַז וואויל איז דעם גאַנצן הויזגעזינד.

וואויל איז דעם בײמעלע,
וואָס סע וואַקסן אַף אים עפל;
וואויל איז דעם מײדעלע,
וואָס האָט שׂכל אין קעפל.
וואויל איז דעם טאַטן און דעם קינד,
אַז וואויל איז דעם גאַנצן הויזגעזינד.

דאָס ליד פון פרילינג

ביים סוף פון גאַס – פיר וועגן ווי וואַגאָנען,
מיט טאָפּלטע געשפּאַנען, בונטע פערד־געשירן,
באַהאַנגען און באַפּאַרבט מיט שטרייפן און קאָלירן, –
סע קלינגען גלעקלעך און סע ווייען פאָנען.

און פון דער גאַנצער גאַס און די אַרומיקע אַלייען –
פון קינדער אַ געלאַף ווי אַף בייז וואונדער.
און איידער וואָס־אוןוועט שוין שטייט אַ צירק, אַ רונדער,
אַ דרייקאָמעדיע האַלט זיך אין איין דרייען.

און פאַר דעם צירק אַף ברעטער די פּאַיאַצן
מאַכן אַ קאַצניאָמער, אַ געפּילדער;
אַ שוואַרצער טאַנצט אַף אַלע פיר ווי ס'טאַנצט אַ ווילדער,
און איינער זעצט מיט הענט און פיס אַף פויק און טאַצן,
אַן אַנדערער שלינגט פייער, זאָגט בעת־מעשה וויצן,
און לייגט צום סוף זיך שלאָפן אַף צוויי שווערדן־שפּיצן.

פֿאַר דער פֿאָרשטעלונג

דעם גאַנצן טאָג איז אַף אַ גאַר אַרומגעפֿאָרן
אַ באַנדע קאָמעדיאַנטן און פּאַיאַצן,
געדזשינדזשעוועט אין פּויקן און אין טאַצן,
געפּײַפּט אַ זיבנפּײַף, געבלאָזן אַף אַ האָרן.

און מיט דעם שטערן־אופֿגאַנג אין די פֿרילינג־בלויען
אין בײַ דעם צירק אַ האַלבע שטאָט געשטאַנען;
געקומען זענען ווײַבער מיט די מאַנען,
און פּײַן־פֿאַרפּוצטע הערן מיט די פֿרויען.

און קינדער אין די יָום־טובֿדיקע היטלען און מַלבושים—
זיי האַלטן זיך ווי סטאַטיקעס לעם טאַטע־מאַמע.
אַ הינטל איז אַנטלאָפֿן פֿון די אָרעמס בײַ אַ דאַמע,
דער הער, אין אײנע צָרות, לויפֿט אַרומעט חושים..
און בײַם אַרײַנגאַנג אין אַ שטײַג געפֿאַנגען
ברילט מוֹרֶאדיק אַ לײב און רײַסט די שטאָלן־שטאַנגען.

הינטער די שטאָט־מויערן

אַזוי צונויפגעדריקט, צונויפגעשלאָסן,
ווי ס'וואָלט זיין הײמלעכער וואָס נעענטער צוזאַמען,
צונויפגעוואַקסן מיט דער ערד, ווי אַלטע שטאַמען,
געדריקט און איינגעבויגן שטאָק אַף שטאָקן,
ווי ס'וואָלט זיי אײביק עמיצער געשראָקן,
און ווי סע וואָלט אַף זיי זיך אויסגעגאָסן
די גאַנצע שווערקייט פון דעם שווערן לעבן.

פאַרנאַכט־צו הײבן אָן די שאָטנס שוועבן.
זיי גייען פון די ענגע הויפן און אַלײען
אַרויס־צו פאַר די טויערן און שוועלן,
און וואו נאָר ס'נעמט אַ פענסטער העלן;
זיי וואַקסן איבער אַלע מויערן און דעכער
אַרופצו צו דער הויכער בלוי און העכער,
און ווערן פרײַ פון אַלע הויפן און אַלײען.

זומער־אָוונטן

אָ ליבע, לינדע אָוונטן פון זומער!
סע אָטעמט פאַר דעם הויז אַ רואיקער דער סאָד,
פון ווייטן הילכט דער מידער רויש פון שטאָט;
דער ווינט באַוועגט זיך ווי אין וויגעוודיקן שלומער.

סע האָט דער טאָג געדריקט, ווי ס'דריקט דער יאָך פון לעבן,
און איז געהאַנגען, ווי אַ וואָלקן איבערן שטערן,
געבויגן זיך פון שֶפע און פון עָול פון שווערן,
געקלעטערט איבער רוקנס ווי אַף וועגט די רעבן.

איצט שווינדט די שווערקייט, לייכטער ווערט דער קומער.
אַף דער האַרמאָניע שפּילט פונאַנדער זיך דער שטיפער.
צוויי קיפער שטייען ווי אַ טויער פאַר דעם הויז;
סע טוליעט זיך די זיסע רו אין יעדן שויס
און וויגט זיך, ווי דער הימל, רונדאַרום מיר,—
פון טייך קומט דאָס געזאַנג פון יונגע שיפער.

דער אַלטער שניידער

דער אַלטער שניידער ביי דער מאַשין,
ער טראַכט פון די יאָרן, וואָס קומען אַהין.

די זון גייט אויף און די זון פאַרגייט,
און ער אין זיין ווערקשטוב נייט און נייט.

זיינע אויגן זענען מיט בילדער פול,
ס'ציט זיך בילד נאָך בילד ווי דער פאָדים פון שפּול:

דאָס קליינוואַרג ליגט אין שטוב אַף דער ערד,
און איז אַלעמאָל הונגעריק און אויסגעצערט.

ער זעט זיך אַ יינגל אין חדר, אין שול,
ער זעט זיין פאָטער אַפן זעלביקן שטול.

אַ בילד נאָך אַ בילד: ביים טייך און אין מאַרק,
צוזאַמען מיט חברה אין וואַלד אַף דעם באַרג.

די העקער האַקן האָלץ אין דעם וואַלד,
(און אין שטוב איז ווינטער אַלעמאָל קאַלט).

דעם שָכנס מיידל וואַשט וועש ביי דער מיל,
פאַרנאַכט איז זי תָמיד מיט אים אין אַ שפּיל.

אַ בילד בליצט אויף ווי אַ זעאונג קלאָר:
די חַבֶרטאָרנס קעמען זיין כַלה די האָר.

ער זיצט אַף זיין חַתונה ביי דער גילדערנער יויך,
יאָסל קלעזמער שפּילט, אַז סע גייט אַ רויך.

יאָסל קלעזמער שפּילט, און דער בַדחן באַזינגט,
די פרייד, זי רוישט אין זיינע אויערן און קלינגט.

אַ בילד נאָך אַ בילד: מיט דער נאָדל און שער,
ער גייט דורך דעם לעבן אָט לייכט און אָט שווער.

דער אַלטער שניידער — אַף די קני דאָס געוואַנט,
ער זיצט פאַרשטאַרט מיט דער נאָדל אין האַנט.

די אַלטע דינסט

זי איז די ערשטע אויפּצשטיין באַגינען,
נאָך רוט דער זיסער שלאָף אין גאַנצן הויז;
דער פּאַסטוך פּירט דעם הערט אין פעלד אַרויס,
מיט פרישדצעגאָסענער מילך שמעקן די לאַדינען.

אין בינשטאָק הייבן זשומען אָן די בינען,
מיט שוואַלבן נעמען ווימלען נעסטן אונטערן דאַך,
די הימלען נעמען זיך אין בונטע פאַרבן מינען,
און וואָס סע האָט געדרימלט—הייבט אָן ווערן וואַך.

אַז וואויל איז איר, וואָס זי האָט וועמען צו באַדינען—
מיט ליבשאַפט איז פּאַרפול דאָס גאַנצע הויז,
העלפט יעדן קינד די זאַכן זיינע צו געפינען,
און ריכט זיי מוטערלעך אין שול און חדר אויס.
די ברייטע סאָסנעס פאַר די פענסטער גרינען
און נייגן זיך צום הויז ווי צו אַ מוטערס שויס.

ביים פידל־לערער

די פענסטער ביי דעם פידל־לערער בליען
דאָס גאַנצע ליבע יאָר מיט אַלערליי וואַזאָנעס,
ביים טויער הענגט דאָס אָפּבילד, דער מאַדאָנעס.
און פון דעם טויבנשלאַג די ליבע טויבן פליען.

און פון דעם שטאָט־טורעם אַף דער קאָמונע פאַלן
די שפּעטע אָוונט־שאָען זומערצייט און ווינטער;
סע לאָקערט אַן אומהיימלעכקייט פון צווינטער,
און ס'גייט אַ האַרבער ריח אויף פון די קאַנאַלן.

ביים פידל־לערער זינגט פון פרי ביז שפּעט דער פידל,
ביים האַרצן צופּט דער טרויער און די פרייד;
ס'שניידט אַף דעם צווינטער גאַנצע טעג דער רידל,
און ביימער שטייען אָוונטיק פאַרשנייט.
דאָס מיידל קעגן פענסטער שטריקט און נייט
און הערט אין יעדנס טריט ווי איר באַשערטער גייט.

נאָך אַ פולן זומערטאָג

אין הויף די יונגען שפּילן אַף גיטאַרן,–
ס'האָט יעדערער פאַרענדיקט זײַן טאָגטעגלעך ווערק.
צו מזרח לײגן זיך די שאָטנס פון די בערג,
דער לאָמפּנצינדער צינדט אָן די פאָנאַרן.

די מײדן נעמען נאָך צונויף די וועש אין הויף,–
דער לאָמפּנצינדער צינדט אָן די פאָנאַרן.
די שטאָט־וועגן רוישן מיט בוידן און מיט גאַרן,
די קינדער קומען ושעדנע זיך אין הויז צונויף.

און דורך די ברײטע, זינגעוודיקע יאַרן
פאָרן גויעם אין געאײל פאַרשפּעטיקטע פון מאַרק;
אין בלויען נעפּל טיף ווערט נישט אַ באַרג נאָך באַרג.–
אין הויף די יונגען שפּילן אַף גיטאַרן,
די מײדן שאַרן זיך פאַרליבט און באַנג,
און ס'פּילט דעם אָוונט אָן גיטאַרן און געזאַנג.

אַרום טאַרטאַרק

די זון הענגט אַף דעם גאָלדראַנד פון די וואָלקן,
דער ווינט ליגט טיף אין שילף און צווישן קאָרן.
פון טאַרטאַרק זענען זיך די פויערים צעפאָרן,
די דינסט האָט די בהמות שוין געמאָלקן.

אַף שוועלן רוען פאַרהאָרעוועטע פאָרפאָלקן,
אַ יינגל קלעטערט צו די נעסטן אונטערן דאַך;
די טויבן אַפּן בוידעם האַלטן וואַך,
און אַף דער שטראָז מאַרשירן צו דעם לאַגער פאָלקן.

פון פעלד הייבט מיטאַמאָל זיך אוף אַ שאַרע שוואַלבן
און פאַלט, פאַלט אין אַ שיפן קרייז, אַ האַלבן,
צוריק אין פעלד אַרונטער ווי אונטערגעשאָסן.
דער טייך ליגט ווי אַ שפּיגל אויסגעגאָסן,
סע טוקן שטילע פיש אוף, און סע קרייזן רינגען,
און ס'הייבן אָן פון אומעטום די זשאַבעס זינגען.

די פרייד פון צייטיקונג

סָוף־זומער קלאָרע, קילבלעכע פֿאַרנאַכטן,—
קאָלנידרע באַרלעך פֿאַלן אין דעם סאָד;
בײַם קאָוואַל אַף דעם דאַך שטײַט שטיל דאָס ראָד,
דער ווינט רוט אין די הײַלן, אין די שאַכטן.

מיט סטויגן הײַ און תּבֿואה—מײַלדווײַטע פֿאַכטן,—
סע ענדיקט זיך דאָס יאָר מיט שֶפֿע און מיט זעט.
אין אַלע הויפֿן שמעקט מיט דעם צוזויפֿגעבראַכטן
האָב־און־גוטס, וואָס ליגט גרייט צו פֿירן אין די שטעט.

דער פּויער האַלט אין אויסגראָבן די קאַרטאָפֿל,
צוזויפֿנעמען די קירביסן איז קיינמאָל נישט שפּעט.
בײַם וואַסער פּראַלען מײַדלעך לײַן און גרעט,—
דאָס האַרץ איז פֿול מיט פֿרייד און האָפֿן.
די שאַרפֿע בלאָען שטײַען ווײַט און אָפֿן,
און ס׳גייט דער טײַך אַ רואיקער אין זײַן בעט.

צוגרייטונג

דער זומער איז אַוועק. דער האַרבסט ליגט פאַר די שוועלן.
די בונטע בלעטער רוישן איבער אַלע וועגן,
סע רוישט דער טײַך מיט זיי אַוועק צו ווײַטע ברעגן,
און אַף די הויכע בערג זיך נעמט דער ווינטער שטעלן.

בײַם פידל־לערער איז דאָס פענסטער שוין פאַרשלאָגן.—
ס'איז גאָרנישט ניט פאַרבליבן פון דעם העלן
געזאַנג פון זומער אין די גערטנער, אַף די שוועלן.
דער פויער פאָרט אין וואַלד אַרײַן מיט פערד און וואָגן.

דער פויער האַקט געהילץ און האָלץ אין וואַלד,
דאָס קנאַלן קנוילט זיך איבער בערג און טאָלן;
דער טאַרטאַרק הודזשעט און די מילן מאָלן.
די דאָלן און די קראָען דײַטן, אַז ס'ווערט קאַלט.
אין אָוונט, זיצט די מוטער בײַ דעם לאָמפּ און נײט
פאַר יעדן קינד אַ וואַרעם ווינטער־קלייד.

יאָסל קלעזמער ראַטעוועט די שטאָט פון אַ שרפה

אַמאָל האָט אין קאָלאָמײַ בײַנאַכט
אויסגעבראָכן אַ שׂרֵפָה, נישט דאָ געדאַכט,–
אָ צײַטן פון וואונדער!
די שטאָט איז שיר אַוועק מיטן רויך,–
און ווער ווייסט וואָס סע וואָלט חָלילה געשען,
ווען יאָסל קלעזמער וואָלט דאָרט נישט געווען,–
אָ צײַטן פון וואונדער!

דאָס פײַער איז געגאַנגען פון ראָג צו ראָג,
אַז ס'איז ליכטיק געוואָרן ווי אינמיטן טאָג,–
אָ צײַטן פון וואונדער!
און אַ יְלָלֶה איז געווען דאָרט ביזן הימל הויך.–
ווער ווייסט וואָס סע וואָלט חָלילה געשען,
ווען יאָסל קלעזמער וואָלט דאָרט נישט געווען,–
אָ צײַטן פון וואונדער!

אַז יאָסל קלעזמער האָט די שׂרֵפָה דערזען,
האָט אים געגעבן אין האַרץ מיטאַמאָל אַ ברען,–
אָ צײַטן פון וואונדער!
ס'האָט יאָסל גענומען זײַן פידל פון וואַנט,–
און ווער ווייסט וואָס סע וואָלט חָלילה געשען,

ווען יאָסל קלעזמער וואָלט דאָרט נישט געווען,—
אָ צייטן פון וואונדער!

די פייערלייט יאָגן און קלינגען אין גלאָק,
און די שׂרפֿה גייט פון ראָג צו ראָג,—
אָ צייטן פון וואונדער!
די פייערלייט לעשן און לעשן נאָכאַנאַנד.—
נאָר ווער ווייסט וואָס סע וואָלט חלילה געשען,
ווען יאָסל קלעזמער וואָלט דאָרט נישט געווען,—
אָ צייטן פון וואונדער!

ס'איז יאָסל געשטאַנען אינמיטן מאַרק,
האָט געשפּילט אַף זיין פידל אַזוי הייס, אַזוי שטאַרק—
אָ צייטן פון וואונדער!
דאָס פייער איז גלייך פון די דעכער אַראָפּ.—
ווער ווייסט וואָס סע וואָלט חלילה געשען,
ווען יאָסל קלעזמער וואָלט דאָרט נישט געווען,—
אָ צייטן פון וואונדער!

דאָס פייער האָט—פון דער מוזיק פאַרפירט—
צו יאָסלען אין מאַרק אַוועקגעשפּאַצירט,—
אָ צייטן פון וואונדער!
און האָט אָנגעהויבן טאַנצן אַ ראָד רונדאַרום.—
ווער ווייסט וואָס סע וואָלט חלילה געשען,
ווען יאָסל קלעזמער וואָלט דאָרט נישט געווען,—
אָ צייטן פון וואונדער!

יאָסל קלעזמער שפּילט אינמיטן דער שטאָט,
און דאָס פּייער טאַנצט אַרום יאָסלען אַ ראָד,–
אָ צייטן פון וואונדער!
דאָס פּייער טאַנצט און זינקט איין אין דער ערד.–
ווער ווייסט וואָס סע וואָלט חלילה געשען,
ווען יאָסל קלעזמער וואָלט דאָרט נישט געווען,–
אָ צייטן פון וואונדער!

און ווי נאָר דאָס פּייער איז אין דר'ערד אַריין,
איז יאָסל אַוועק אין אַ שענקל פון וויין,–
אָ צייטן פון וואונדער!
און ערשט דאָרטן האָט יאָסל געשפּילט און געשפּילט.–
ווער ווייסט וואָס ס'וואָלט דעמאָלט מיטן שענקל געשען,
ווען יאָסל קלעזמער וואָלט דאָרט נישט געווען,–
אָ צייטן פון וואונדער!

ס'האָט יאָסל געשפּילט און געטרונקען אָן אַ סוף,
און חברה–מיט אים, מ'האָט פאַרגעסן אָן שלאָף,–
אָ צייטן פון וואונדער!
און אויב מ'האָט נישט אופגעהערט–הוליעט מען נאָך איצט.–
אַזוי, אַזוי איז אַמאָל דאָס געשען,–
בעת אין קאָלאָמיי איז די שׂרפה געווען,–
אָ צייטן פון וואונדער!

לידער פון האַרבסט

דער קאָוואַל קאָווּעט פערד און וואָגן
און ציט אויף אַ רייף נאָך אַ רייף.
פון אַלץ האָט דער פויער צונויפגעטראָגן,
אים פעלט אַף ווינטער נאָר זאַלץ און זייף.

ער האָט קאַרטאָפל, ברויט און האַרבוזעס,
אים פעלט אַף ווינטער נאָך זאַלץ און זייף;
אַרום די סטריכעס—קוקורוזעס,
און מיט האָלץ און הינער איז פול דאָס הויף.

ער פאָרט אין שטאָט אַף דעם יעריד,
פירט הינער און האָלץ צום פאַרקויף,
און ברענגט אַפן גאַנצן ווינטער מיט
צוויי טאָלטן זאַלץ און נאַפט און זייף.

אַז וואויל איז דעם

עך, האַרבסטיק פוילע וועטערן און רעגנס —
די ליפּעס בייגן זייערע ברייטע קעפּ,
די טרויער ווערבעס — די צעלאָזטע צעפּ, —
און הפקר ווערן אַף די פעלדער די פאַרמעגנס.

די שטיבער שטייען שפּל און געפאַלן.
סע גייען פויל די פערד מיט הענגעוודיקע קעפּ;
דער גייער טאָפּטשעט אין דער בלאָטע, ווי אַף טרעפּ,
מיט וואַרעמקייט פון מיסט און בהמות דאַמפּן שטאַלן.

אַז וואויל איז דעם, וואָס דאַרף נישט זיין איצט אונטערוועגנס,
וואָס האָט אַ היים און האָלץ, — אים שרעקן נישט קיין קעלטן;
סע וואוינט די ליבע אין דידאָזיקע געצעלטן.
סע גליען גלעזער גילדענע טיי אין די דאָלאָניעס,
און ס'ציען זיך די אָוונטן ווי זאַבעבאָנעס,
און פאַר דער טיר און פענסטער זינגען ווינט און רעגנס.

אַ נײַ לעבן

דאָס שרײַען פון די ווילדע גענדז אין אָוונט,
די שאַרפע, שטילע לופט פון פרײַען פעלד,
דעם פויערס ~~[illegible]~~ לעבן דאַך פון שטאַל און צעלט—
דאָס אַלץ זאָגט אָן, דאָס ווינטער־רייך איז נאָענט.

דאָס רוישן פון דער מיל, וואָס איז געשטאַנען
דעם זומער לאַנג, דאָס קעמען פלאַקס און וועבן,
דאָס גרייטן זיך אַף שפעטער—ס'איז גאָר אַן אַנדער לעבן:
מע זאַמלט טיכטיק אַף דעם פאָלוואַריק און לאַנען,

און באַלעגאָלעס קומען נאָך געהילץ און האָלץ,
די גויעם פירן קלעצער צום טאַרטאַרק,
און אַנדערע—צו ביסלעך תבואה אַפן מאַרק...
די טענען אַף דעם באַרג, זיי שטייען שטיל און שטאָלץ
און וואַרטן אַף דעם ווייסן ווינטער־רייך,—
אַ שאָטן גרין און טיף באַהאַלט דער טייך.

ערב ווינטער

אָקטאָבער אָוונטן. איבער די לאַנען
פליען די ווילדע גענז מיט געשריי,
די ווינטן שמעקן מיט געוויטער און שניי,
און ס׳פרירן ביינאַכט די וואַסער־קאַנען.

די טאַנען ביים טויער — מיט פראָסט אין באַגינען;
די יונגען פאַרשמירן די לעכער פון שטאַל,
גראָבן דורך אַפסניי דורכן הויף דעם קאַנאַל,
און פאַרמאַכן די בינשטאָקן פול בינען.

די האָלצהעקער האַקן האָלץ אין דער קאַמער,
דער שלאָסער באַשלאָגט טיר און טויער פון הויז;
און גאַנצע טעג קלינגען ווייט אַרויס
די זעג און דער רידל, די האַק און דער האַמער.

ביי טאָג איז נאָך וואַרעם. די קינדער גייען
נאָך שיקערנים אין וואַלד אַריין;

די מײַדן פֿראַלען ביים וואַסער דעם לײַן,
און גאַנצע טעג טוט שוין ס'מילראָד זיך דרייען.

אַף די פּלויטן טריקענען זיך די לאַדינען,
מע לופטערט די ווינטער־מַלבושים אויס:
מע פֿאַרריכט יעדעס שפּעלטל פֿון קאַמער און הויז,
עס זאָל אין ערגעץ חָלילה נישט רינען.

אין הויף צווישן די עופֿות באַווייַזן זיך קראָען,
די בהמות רייַסן זיך צו די סטויגן הייַ;
פֿאַרנאַכט־צו פֿאַרגייען די בערג אין גראָען,
און דאָס באַרג־וואַסער שרייַט אַף געוויטער און שנייַ.

אין די בערג

איבער בערג און איבער טאָלן
פֿליען ראָבן, קראָען, דאָלן.

קראַקען, קרייזן אין אַ קרייַז,
זוכן פֿאַר די שטיבער שפּייַז.

פֿון די שטיבער ווייַסע רויכן
שטייַגן צו די בלויע הויכן.

שנייען שימערן, שויבן שטראַלן,
און מיט וואַרעם דאַמפּן שטאַלן.

אַף די צווייַגן וואַקסט דער פֿראָסט,
און דער ווינטערווינט — ער בלאָזט.

אַף די בערג און אין דעם וואַלד —
וואָס מיר פֿראָסט און וואָס מיר קאַלט! —

האַקן העקער, שניידן, זעגן,
אַז סע הילכט אַף אַלע װעגן.

העקער האַקן – ביימער פֿאַלן,
קנאַלן קנוילן זיך און שאַלן.

גויעם שלעפּן צו די זעגן
קלעצער איבער שטעגן, װעגן.

ייִדן האָרעװען װי רוחות,
לאָדן בוידן גאַנצע שוכעס.

קליינװאַרג ליגט אין שטוב ביים פֿייער,
ס'איז די װאַרעם ליב און טייער.

מאַרקטאָג

באַגינען שוין האָט יעדערער געפּילט זיין קומען.
און ווי נאָר ס'האָבן זיך צעעפנט טויערן און טירן,
האָט אַף די שוועלן זיך גענומען ס'לעבן רירן,
און ס'האָט אַן אימפּעט אַלעמען אַרומגענומען.

דער טאָג האָט זיך געשטעלט מיט רויש און טומל.
סע ציען זיך איבער די בערג און דורך די יאַרן
די ווייסע וועגן מיט וועגענער און גאַרן,—
דער מאַרקטאָג שטעלט זיך מיט זיין גאַנצן רומל.

און אַף די טרעפּ פון קלויסטער, און אַף דעם ברוק אין מאַרק—
די בעטלער מיט די אָפּגעדעקטע וואונדיקע גלידער.
די שפּילקאַסטנס מיט פּאָפּוגייען און מיט לידער,
די שענקען שמעקן מיט בראָנפן און מיט עסנוואַרג.
דערוואַרטונג הויערט פּאַר געשטעל און שוועל
און פּילט מיט האָפענונג אָן איעדע זעל.

דאָס ליד פון יאָסל קלעזמער

קום, יאָסל, נעם דעם פידל,
ס'וועט אַלצדינג זיין שוין רעכט.
צו גאָט געהערט דער הימל,
די ערד – צו זיינע קנעכט.

דאָס ליד, דאָס ליד איז אונזערס
אין שווערע טעג און נעכט:
דו שפּיל און איך וועל זינגען,
איך בין דעם ליד פאַרקנעכט.

קום, יאָסל, נעם דעם פידל, –
די וועלט איז אונזער הויז, –
לאָז איבער ווייב און קינדער,
און קום מיט מיר אַרויס.

מיר וועלן גיין צוזאַמען –
אין צווייען איז לייכטער דער טראָט, –

באַגינען שטעלט יעריד זיך
אין קאָלאָמיי, דער שטאָט.

סע ציען זיך די וועגן
מיט סוחרים פון דער ווייט,
ס'קומען אָנגעלאָדענע בוידן
מיט סאַמעט און מיט זייד.

מיט קאַשמיר און מיט פוטער,
מיט שטאָפן אַלערליי.
נישט יעדן טאָג, אַז ס'טרעפט זיך
יעריד אין קאָלאָמיי.

קום, לאָמיר גיין צוזאַמען,
ס'אַ פרייד עס איז אין שטאָט:
אין שענק „צום גילדענעם שפּאַרבער"
זינגען די זיסע זינגער פון בראָד.

און חברה קאָמעדיאַנטן—
פון סאַמע פיינסטן שטאַנד,
זיי קומען מיט זייערע קונצן
פון אַלע עקן לאַנד.

דאָ צווישן אַלע ייִדן,
פֿון אַלעמען באַקאַנט,
כאָטש איינמאָל נאָך אַ לעב טון
און טון וואָס דעם האַרץ איז נאָנט.

פֿאַרגעסן צער און צרות,
פֿון דערוואַקסנקייט די פּיין;
דו שפּיל, און איך וועל זינגען,
צוריק ווי ייִנגלעך זיין.

דער דראָטעניק

מיט דראָט — אַ רעדל, און מיט אָל און צוואַנגען
איז ער איבער דער שטאָט אַרומגעגאַנגען,
געגאַנגען, ווי ער וואָלט אין שליחות גיין,
און אויסזינגען אַ פּזמון, ווי פֿאַר זיך אַליין.

האָט אָנגעשפּאַרט אין אָרימסטן געצעלט און קעלער,
געדראָטעוועט געשיר: צעבראָכענע טעפּ און טעלער,
און האָט בעת־מַעשׂה צוגעזונגען און גערעדט,
דערציילט די קינדער מַעשׂהלעך פֿון זיינע ווייטע שטעט.

געמאַכט פֿאַר זיי פֿון דראָט קאַנאַריקלעך און טויבן,
פּאַיאַצעלעך, וואָס טאַנצן, מיט גלעקלדיקע הויבן,
אַזוי האָט ער געטון דערפֿרייען זיי
מיט מַעשׂהלעך און קונצן אַלערליי.

און יאָרן זענען זיך געגאַן נאָך יאָרן,
די קינדער — גרויס געוואָרן, און האָבן אַנדערע געבאָרן;

מיט דראָט, מיט אָל און צוואַנגען אין די הענט
גייט אום דער דראָטעניק פון קיינעם נישט דערקענט.

געגאַנגען זענען יאָרן זיך נאָך יאָרן.
און ערשט, ווען ער איז ערגעץ נישט געוואָרן,
ערשט דעמאָלט האָט די שטאָט אָן אים געדענקט
און וויפל פרייד ער האָט די קינדערלעך געברענגט.

דער וואונדערוועג

דער אַלטער משולח– דורך וואַלד און דורך נאַכט–
ער טאַפּט אין דער פינסטער דעם וועג און טראַכט:

דאָס גאַנצע לעבן, אַז ער גייט אַף דעם וועג,
און איצטער, ער ווייסט נישט, איז דאָס האַרץ זיינס אין שרעק.

ער קען יעדן שטיין, יעדן פּיען אין דעם וואַלד,
ער ווייסט וויפל יעטוועדער בוים דאָ איז אַלט.

די בערג און די טייכן, יעדן שטעג, יעדן טאָל,
די פעלזן, די שפּאַלטן, זייער ווידערקול.

ער טאַפּט דעם וועג אין דער פינסטער און טראַכט:–
ער גייט און גייט– שוין אַוואַדע האַלבנאַכט.

ער האָט שוין לאַנג געדאַרפט זיין אויסן וואַלד,
און דאָ– גאָר קיין סוף!– סע ווערט אים אַזש קאַלט.

צום דריטן מאָל שוין היינט נאַכט אַף דעם וועג,
צום דריטן מאָל!– סע באַפאַלט אים אַ שרעק.

און ס'נעמט אים דורך ביזן ביין די קעלט —
ער טראָגט מיט זיך פרעמדע פּאַפּירן און געלט.

ער גייט צום פריץ אַלעמאָל דעם גאַנג.
די שליחות האָט קהל פאַרטרויט אים שוין לאַנג.

נאָר וואָס איז היינט וואָס שוין צום וויפלטן מאָל,
אַז ער גייט אַרום זעלבן באַרג און טאָל?

ער גייט און גייט, אַז ערשט — סע גרויט,
און דורך די צווייגן — די מאָרגנרויט.

און דער וואַלד כאַפּט זיך אויף מיט פויגל־געזאַנג,
און נאָנט ווערט דער וועג, און לייכט ווערט דער גאַנג.

און אַז ער איז באַגינען פון וואַלד אַרויס,
אַז ערשט — ער איז קריק אין שטאָט פאַר זיין הויז.

און דאָ האָט ער די נייעס געהערט: —
(ער פאַרשטייט אַז צום גוטן איז געווען אַלץ באַשערט.)

דער רויבער דאָבוש האָט אין הויף ביינאַכט
דעם האַר מיט די דינער אומגעבראַכט.

דאָס ליד פון די פריילעכע שניידער־געזעלן

נאָך אַ פאָלקסליד

ניין שניידער־געזעלן האָבן איין שיינע נאַכט
געמאַכט זיך אינאיינעם אַ סעודה — אַ פּראַכט.
און ס'האָבן געגעסן די יונגען, די ניין,
פּאַר ניינמאָל ניינציק און ניין —
אַ געטריקנטע פֿייג.

און ווי נאָר זיי האָבן זיך אָנגעגעסן גוט,
און זענען געוואָרן פריילעך אין מוט,
האָבן אָנגעהויבן טרינקען די יונגען, די ניין,
פּאַר ניינמאָל ניינציק און ניין —
פון אַ פונגערהוט.

און ווי נאָר זיי האָבן זיך אָנגעטרונקען פיין,
און ס'איז זיי דער ווײַן אין די געבליטן אַריין,
האָבן אָנגעהויבן טאַנצן די יונגען, די ניין,
פּאַר ניינמאָל ניינציק און ניין —
אַף אַ נאָדלשפּיץ.

און אַז זיי האָבן זיך אָנגעטאַנצט גוט,
און ס'האָט זיך באַרוט דאָס צעיוכעטע בלוט,
זענען שלעפעריק געוואָרן די יונגען, די נײַן;
זיי זענען געשלאָפן פֿאַרמאַטערט אַזוי
פֿאַר נײַנמאָל נײַנציק און נײַן—
אַלע נײַן אַף אַ שטרוי.

זיי זענען אַ ווײַל אָפּגעשלאָפן בלויז,
אַז ערשט — זיי דערהערן, סע גריזשעט אַ מויז;
זענען אופֿגעשפּרונגען די יונגען, די נײַן,
און האָבן געמאַכט אַ געפּילדער אין הויז
פֿאַר נײַנמאָל נײַנציק און נײַן—
און זענען דורכן שליסל־לאָך אַרויס.

דאָס ליד פון די דריי שניידער־געזעלן און דעם שענקער

דרײַ שנײַדער־געזעלן—ווי וואויל און ווי שײַן—
זיי זענען אַמאָל זיך געקומען צו גײַן
אין אַ שטעטל אַרײַן
אַף אַ גלעזעלע ווײַן.

און ווי נאָר זיי האָבן אַ שענקל דערזען—
גלײַך זענען די דרײַ אין דעם שענקל געווען
אַף אַ גלעזעלע ווײַן.

ס'האָט קײַנער פון זיי נישט קיין גראָשן געהאַט,
דאָך האָט זיי געדאַרשט אָנצוטרינקען זיך זאַט
מיט אַ גלעזעלע ווײַן.

הײַ, שענקער, ס'האָט קײַנער פון אונז נישט קיין געלט,
דאָך זענען מיר אויסגעווען אַ וועלט
נאָך אַ גלעזעלע ווײַן.

און יעדער פון אונז קען אַ מײַסטערלעך שטיק.
מיר לערנען ס'אײַך אויס, סע וועט ברענגען אײַך גליק, —
פאַר אַ גלעזעלע ווײַן.

עך, ליבע געזעלן, זײַט וויסן דערפאַר —
איר וועט נישט דעם שענקער דאָ מאַכן צום נאַר
פאַר אַ גלעזעלע ווײַן —

וועט איר מיר נישט ווײַזן קיין מײַסטערלעך שטיק,
צעברעך איך אַיעדן פון אײַך דאָס געניק
מיט אַ גלעזעלע ווײַן...

האָט דער ערשטער געכאַפּט אַ שטראַל פון דער זון
און געמאַכט אַ נאָדל און פאָדים דערפון —
פאַר אַ גלעזעלע ווײַן.

האָט אַ גלאָז, אַ צעבראָכנס, צוזאַמען־גענײַט,
מע האָט נישט אַפילו די שטעך דערקענט
אין דעם גלעזעלע ווײַן.

דער צווייטער, אַז ער האָט דערזען אָט אָ דאָס,
האָט געכאַפּט אַ פליג אַף דעם ראַנד פון אַ גלאָז
מיט זיסינקן ווײַן —

די פֿליג האָט אין שיכל אַ לעכל געהאַט,
האָט ער עס פֿאַרנײַט אַזוי פֿײַן, אַזוי גלאַט
פֿאַר אַ גלעזעלע ווײַן.

דער דריטער האָט גענומען די נאָדל אין האַנט,
האָט דורכגעלעכערט אַ לאָך אין דער וואַנט
אין שענקל ביים ווײַן;

און גרויס ווי ער איז — אין שענקל פֿון ווײַן —
איז ער דורך דעם לעכל אַרויס און אַרײַן
פֿאַר אַ גלעזעלע ווײַן...

דער שענקער קוקט וואָס דאָ איז געשען,
אַזײַנס האָט ער נאָך נישט אין לעבן געזען
ווי דאָ ביי דעם ווײַן.

עך, ליבע געזעלן, הערט אויס איצט מײַן וואָרט:
איך וועל אײַך באַלוינען דאָ גלײַך אַפֿן אָרט
מיט ווײַן, מיט ווײַן.

ס'איז יעדער פֿון אײַך דאָך אַ וואונדער־פֿאַרשוין,
איצט זעט וואָס איר קריגט דאָ דערפֿאַר פֿאַר אַ לוין —
אָ ווײַן, וויפֿל ווײַן!

און דעם פינגערהוט נעמט ער ביי יעדן פון האַנט,
און פילט זיי אָן מיט ווײַן ביזן ראַנד—
דרײַ פינגערהוט ווײַן.

עך, טרינקט, איר ליבע גזעלן מײַן,
גיסט, וויפל סע גײט אין אײַך נאָר אַרײַן
פון דעמדאָזיקן ווײַן.

יאָסל קלעזמער ראַטעוועט מיט זיין שפּילן דעם אַרענדאַר

אין הויף ביי דעם האַר איז אַ קאַרניוואַל,
סע פינקלט מיט פאַרבן און ליכט דער זאַל;

און מיט שווערדן און שפּאָרן און שלייפן און קנעפּ,
מיט זיידנס און סאַמעט רוישן די שלעפּ.

מיטאַמאָל ווערט שטיל. סע לאָזט וויסן דער האַר,
אַז ער האָט געשיקט נאָך דעם אַרענדאַר,

און די פריד וועט ערשט ווערן פאַרפול און גאַנץ,
ווען דער ייד וועט טאַנצן דעם בערנטאַנץ...

געקומען די דינער נאָך דעם יידן צו גיין,
איז אין שטיבל געוואָרן אַ ביטער געוויין.

און אַז מ'האָט געפירט דעם יידן אין הויף,
איז אין שטעטל געוואָרן אַ געוואַלט, אַ געלויף...

דערהערט יאָסל קלעזמער, מע נעמט דעם רענדאַר,
ער זאָל טאַנצן אַ בער אין הויף ביי דעם האַר,

נעמט יאָסל זיין פידל און הייבט זיך אויף
און גייט אויך אַוועק צו דעם האַר אין הויף:

„אָ, האַרעלע מיינער, אָ, האַרעלע פּראַכט,
איך האָב אַסך ויסינקע לידער געמאַכט.

„איך האָב אַסך ויסינקע לידער געמאַכט,
איך וועל זיי דיר, האַרעלע, שפּילן היינט נאַכט.”

אָהאָ, סאַראַ פרייד, סאַראַ פרייד מיטאַמאָל,
געלעכטער, געשריי און געשפּעט אפן קָול:

אַ יידל וועט טאַנצן דעם טאַנץ פון אַ בער,
אַ יידל וועט פידלען אַהין און אַהער...

מע עפנט דעם טויער, מע לאָזט אים אַריין,—
סע שימערט מיט שיין און סע רוישט ווי דער ווין.

און יאָסל נעמט שפּילן אַ שפּיל נאָך אַ שפּיל,—
סע פינקלט דער ווין און סע פינקלט דער דיל.

אַ שפּיל נאָך אַ שפּיל און אַ ליד נאָך אַ ליד,–
סע רייסט אַוש צום טאַנצן אַלעמען מיט.

סע טאַנצט רונדאַרום מיט דער האַרין דער האַר,
סע טאַנצט אין אַ מיצל מיט גלעקלעך דער נאַר;

סע טאַנצן די האַרן, מע טאַנצט און מע לאַכט,
אַ שָעה נאָך אַ שָעה און–שוין האַלבע נאַכט.

אין אַ בערנפעל ליגט דער אַרענדאַר,
ער וואַרט אין אַ ווינקל מיט שרעק און צַער.

אַ שָעה נאָך אַ שָעה–די נאַכט ציט זיך און ציט,
און יאָסל שפּילט אַ ליד נאָך אַ ליד.

פאַרגעסן דעם יידן אין דער פעל פון דעם בער,–
די האַרן טאַנצן ווי אַ כוואַליע הידהער.

מע טאַנצט און מע טאַנצט, ביז מע פאַלט פון די פיס,
און אײנער לעם צווייטן שלאָפט איין אַווי זיס...

אַז יאָסל איז פון הויף מיט דעם רענדאַר אַרויס–
איז די זון שוין געווען ביי יעדן אין הויז.

רב משהלע קיטעווערס פערל

אַן אַלקער דַלֶת־אַף־דַלֶת,
אין דרויסן טיפע נאַכט;
די פינסטערניש ווי סאַמעט
פאַר טיר און פענסטער וואַכט.

אין אַלקער איבער ספָרים —
אין ווינקל שלאָפט דאָס ווײַב —
זיצט אָנגעלענט אַפן אָרעם
רֶב משֶהלע קיטעווער איבער ספָרים,
פאַרטון מיט לעבן און לײַב.

ער לערנט יָום־ולַילֶה —
נישטאָ קיין פרי, קיין שפעט, —
דערהויבן ווי אַ מַעלה,
הַכנָעֶהדיק ווי אַ געבעט.

זיין פָנים — לויטער שטערן
מיט ווײַטן אויסגעשפרײַט,
און אַלע אֵברים הערן
פון תּורה דעם באַשײַד.

ס'וויַיב האָרעוועט און האַנדלט,
ברענגט דאָס שטיקל ברויט אין הויז;
רֶב מֹשֶהלע, אין תּורה באַוואַנדלט,
גייט וויַיטע וועלטן אויס.

נעמען אַלעס אויף באַהֲבֶה,
יעדע גאָב דערפריַיט די זעל;
ס'האָט קיינמאָל נישט די תַּאווה
קיין שליטה אַף זייער שוועל.

אַזוי טאָג נאָך טאָג כְּסֵדֶר —
און קומט די שפּעטע נאַכט —
דאָס וויַיב שלאָפט אין ווינקל־חֵדר,
איבער ספָרים רֶב מֹשֶהלע וואַכט.

זי הערט אין שלאָף זיַין לערנען,
סע קוועלט אין איר זיסקייט דערפון:
אָ, גאָט, זאָל דאָס מַזל איר שטערנען,
אַזאַ זאָל זיַין איר זון.

זי ווערט נישט מיד פון הערן, —
די זיסקייט גלעט און נאָגט.
פאַרן פענסטער דער מאָרגנשטערן —
סע גרויט שוין באַלד אַף טאָג.

זי הייבט זיך אויף און קוקט אין הערט, —
זי נעמט זיך באַלד צונויף,
און טוט ביי אים זיך בעטן:
מע שטייט דאָך באַלד שוין אויף.

ער שווייגט, נאָר די אויגן בעטן:
די נאַכט, זי איז נאָך גרויס...
און שווייגעוודיקע רעדט'ן, —
דאָס קאַניצל גייט אויס.

נאָר איינמאָל האָט געטראָפן —
שוין שפּעט נאָך האַלבע נאַכט —
דאָס ווייב איז שוין געשלאָפן,
רֶב משֶהלע האָט געוואַכט.

זיין פּנים — לויטער שטערן
מיט ווייטן אויסגעשפּרייט,
און אַלע אֵברים הערן
פון תּורה דעם באַשייד.

ערשט אויבן דורך דער סטעליע,
איבער זיין ליכטיקן קאָפּ,
לאָזט זיך אַ שנור מיט פּערל
גלייך אַף זיין סֵפֶר אַראָפּ.

רֶב מֹשֶהלע וויקלט און וויקלט
דעם פּערל־שנור אַף די הענט:
סע פּערלען זיך די פּערל,
דער שנור האָט נישט קיין ענד.

אַ קנויל, אַ קנויל, און נאָך אַ קנויל! —
ערשט ס'כאַפּט דאָס ווײַב זיך אוף,
און נעמט ביי אים זיך בעטן:
מע שטײַט דאָך באַלד שוין אוף.

סע רייסט דער שנור זיך איבער, —
ווי שטיל עס איז אין הויז.
רֶב משֶהלע מאַכט צו דאָס סֵפֶר,
דאָס קאַניצל גײַט אויס.

מיטן מאָרגן אין פענסטער, אַף דעכער, —
דאָס לעבן ראָלט ווי אַ ראָד —
איז דאָס שטיבל געשטאַנען העכער
פון אַלע שטיבער אין שטאָט.

דאָס ליד פון דאָבוש

דאָס זענען געווען שווערע טעג
אין דאָבושעס רויבעריש לעבן;
ער רייט אַרום פון וועג צו וועג —
די ווינטן, די וואָלקנס שוועבן.

דער האַר-אַוועק, די האַרנטע-אַוועק,
דאָס הויף מיט די „מענטשן"-פאַרשוואונדען;
פאַרבליבן זענען פון יענע טעג
דאָבושן אַלטע וואונדן.

די דערפער אַרום זענען חרוב און וויסט,
די שטיבער און שטאַלן-פאַרלאָזן,
פאַרבלאָנקעטע קעץ זיך ראָיען אין מיסט,
דער וועג איז פאַרוואַקסן מיט גראָזן.

די חורבות סטאַרטשען מיט קוימנס אַרויס,
די קעלערן שטיקן און שימלען,

און יעדער לאָך פון שייער און הויז
מיט אַלערליי ווידמונגען ווימלען.

די שפּײַכלערס זענען ליידיק און פּוסט,
הונגעריקע לויפן אום ראַטן;
דעם האַרס אַ באַדינער גייט און קלאַפּט זיך אין ברוסט,
דערמאָנט פון אַ לעבן אַ זאַטן.

ער קלאַפּט זיך אין ברוסט, ער פּלאַפּלט און שווערט:
אַמאָל איז ברויט דאָ געוואַקסן,
און איצטער בליט מיט ווילדגראָז די ערד,
פאַרזשאַווערט – פון מילראָד די אַקסן.

ער רעדט פון דאָבושן און ער רעדט פון דעם האַר,
די יאָרן – אַוועק און פאַרפלויגן...
מיטאַמאָל ברעכט ער אויס אַ געוויין פון צער:
וויי, וואָס מוזן זען מיינע אויגן!

דאָבוש רייט אַליין פון דעם באַרג צו דעם טאָל,
פון טאָל – צוריק צו די היילן,
און רייטנדיק הײבט ער אויף זיין קול –
נעמט די פאַרבליבענעביימער ציילן.

ער ציילט און ציילט, ער רעכנט און ציילט,–
ווי ווינציק דאָ איז פאַרבליבן!
ציילט איינמאָל און ווידער די צאָל און ער ציילט,–
פאַראַן קוים נאָך זיבן מאָל זיבן.

פון וואַלד צו דעם דאָרף, און פון דאָרף צו דעם טאָל,
פון טאָל צוריק צו די היילן.
און ווידעראַמאָל הייבט דאָבוש אויף זיין קול
און זינגט ווי דער ווינט פאַר די היילן.

ער זינגט ווי דער וואַלד, ווי דער ווינט אין וואַלד,
ער זינגט ווי די טייכן און קוואַלן,
ער זינגט ווי די צייטן פון יאָר אין וואַלד,
ווי די בערג מיט די וואַסערפאַלן.

אַמאָל האָבן בערג דאָ מיט פייערן געברענט
מיט האַק און מיט סערפּ -- געזונגען;
דאָס לעבן האָט אַלץ פאַרמעקט און פאַרלענדט.
די האַק און דער סערפּ איז פאַרקלונגען.

סע האָבן מיט לידער געזונגען, די נעכט,
ס'האָט פרייד ווי דער טייך זיך צעגאָסן;

דאָבוש און דער בעש"ט - געהערשט האָט דאָ רעכט—
זייער ליכט האָט אַף אַלץ זיך צעגאָסן.

דאָבוש רייט אַרום איצט אַליין איבער דר ערד
די שווערע וואָלקנס שוועבן;
ער זינגט פון הויף, פון דער האַרנטע און פערד,
און פון זיין שווערן לעבן.

דאָבוש רייט אַרום איצט אַליין איבער דר'ערד,
דער בעש"ט אין אַ הייל זיצט פאַרבאָרגן,
אין יעדן שאָרך פאַרנעמט ער און הערט
די טריט פון אַ נייעם מאָרגן.

אַנדערע „לידער פון דאָבוש" אין מיינע ביכער „דער ווייסער רייטער",
„לידער" און אין ערשטן בוך „אידן".

פֿאַרגעס אָן דײַן טרויער

פון ר׳ שלמה אבן־גבירול

פֿאַרגעס אָן דײַן טרויער,
מײַן אומרואיק האַרץ,
נישט פֿאָרכט און באַדויער
דעם ערדישן שמערץ.
באַלד וועט פֿון דײַן קערפּער
דאָס לעבן פֿאַרגיין,
און אַלץ ווערט צו נישט
ווי ס׳וואָלט גאָרנישט געווען.
דו מוזסט אָבער ציטערן
פֿאַרן טויט, פֿאַר דעם ביטערן,
מוזסט האָפֿן און בעטן
צו גאָט און זײַן גנאָד,
אפֿשר וועט בעטן
דיך שיצן און רעטן
ווען דו וועסט גענעענען
צום אייביקן לאַנד,
צו קריגן דעם לוין
פֿאַר די ווערק פֿון דײַן האַנט.

,וואָס ציטערסטו, האַרץ מיינס,
און וואָס טוט דיר באַנג?
וואָס ביסטו אין טרויער
פאַר דער וועלט און איר גאַנג?
פליט אַרויס די נשמה
ווי סע קומט נאָר דער רוף,
פאַרשטומט און פאַרשטיינערט
בלייבט איבער דער גוף.
און ווען דו קערסט אום דיך
צום שטויב פון דער ערד,–
אַך, וואָס נעמסטו מיט
פון דעם ערדישן ווערט?
דעמאָלט טרייבט עס און ציט דיך
ווי אַ פויגל, וואָס פליט גיך
צוריק צו זיין נעסט,
וואָס גיכער צו קומען
צום אייביקן לאַנד,
צו קריגן דעם לוין
פאַר די ווערק פון דיין האַנט.

וואָס העלפט דיר דאָס וויינען
אין לאַנד פון פאַרגיין?
הערשאַפט און קרוינען
וועלן זיין צו געוויין.

דאָס גוטע איז ליגן,
דאָס טייערסטע – באַטרוג;
און אַלץ איז געגליכן
צו אַ פֿייל אינם פֿלוג.
ס'וועט אַלעס פֿאַרפֿליען
און צו אַנדערע אַוועק –
און וואָס איז דיין מיען,
דיין גאַנץ פֿאַרמעג,
ווען דו וועסט געזעגענען
צום אייביקן לאַנד,
צו קריגן דעם לוין
פֿאַר די ווערק פֿון דיין האַנט?

דאָס לעבן – אַ וויינשטאָק,
אַ מעסער – דער טויט,
און וואו נאָר דו גייסט –
דער טויט דיך באַגלייט.
ווי קורץ איז דער טאָג,
און ווי ווייט נאָך דער ציל!
די האָפֿענונג איז ליגן,
און פֿאַלשקייטן – פֿיל.
דו לאָז דיך באַניגן
מיט טרוקענעם ברויט;
פֿאַרגעס אָן דיין קומער

און פֿאָרכט דיך דעם טויט,
ווען דו וועסט גענעענען
צום אייביקן לאַנד,
צו קריגן דעם לוין
פֿאַר די ווערק פֿון דיין האַנט.

ציטער אוף ווי אַ טויב,
דו אָרימער, דו!
זאָרג זיך און גלויב
אין דער הימלישער רו.
רוף צו גאָט און זיין גנאָד
יעדן טאָג, יעדע שָעה,
יעדע ווײַל, וואָס ביסט דאָ.
ווײַן פֿאַר אים שטענדיק
און בעט אין דער שטיל,
און טו אַלעס שטענדיק
אַזוי ווי ער וויל.
סע וועלן מַלאָכים
דיך אופוואַרטן דאָרטן,
זיי וועלן דיך פירן
צום הימלישן גאָרטן,
זיי וועלן דיך ברענגען
צום אייביקן לאַנד,
צו קריגן דעם לוין
פֿאַר די ווערק פֿון דיין האַנט.

פֿאַרצייכעניש

פאַרצייכעניש

אונזערע געמאַרקן

אונזערע געמאַרקן 8
אונזער לעבן 10
זומערטעג 11
ווי אַלע טעג 12
מיין גורל 14
דער אָפּערייטער 16
איינער – אַן אַנטווישטער 17
איינער – אַ מענטש 18
דער גענאַרטער 19
פאַר אַלע אויגן 20
פרילינג 21
דערמאָנונג 22
אין בראָנקס פּאַרק 23
יום־טובדיק 24
אויסלייטערונג 25
קאָני איילאַנד 26
פאַר דעם שפּיטאָל 27
ערשטער מאַי 28
דאָס ליד פון סאַקאָ און וואַנזעטי 29
פאַרוואַנדלונג 32
דער דיכטער 34
אַף דער נייער ערד 35
מיט דעם וועג 36
אַ הייסער פרילינג־טאָג 37
אין די בערג 38
אַ שווערער זומערטאָג 39

בויבעריק 40
דער רייטער 41
האַרבסט אַף אַ פּאַרעם 42
זון־אונטערגאַנג 43
דער פאַרוואָרלאָזטער 47
די דערוואַקסענע 48
די פיל־געפריווטע 49
איינער פון אונז 50
אַ דזשענטלמאַן ווי ריטשאַרד קאָרי 53
רונדאַרום אַרום דער וועלט 54
פאַרגאַנגענהייט 57
דעמערונג 58
דער צוריקגעקומענער 60
אין מיטן וועג 62
מיין פאָטער. 63
דער בעל־שם־טוב 64
אין פאָרשטאָט 65
אַף דער פולער וואָך 66
דער גאַסט 67
דאָס מיידל פון דעם איינפאָרהויז 68
נייע צייטן 69
אין פאַרקישעפטן קרייז 70
אין שענק 72
די נאַכט פון ניטל 74
ביים שניידער 75
אַ מעשהלע מיט דעם בעל־שם־טוב 76
פורים 78
אין אַלע פענסטער 79
אליהו הנביא 80
וואויל איז דעםביימעלע 81
דאָס ליד פון פרילינג 82
פאַר דער פאָרשטעלונג 83
הינטער די שטאָט־מויערן. 84
זומער אָוונטן 85
דער אַלטער שניידער 86
די אַלטע דינסט. 88

ביים פידל־לערער 89
נאָך אַ פולן זומערטאָג 90
אַרום טאַרטאַרק. 91
די פרייד פון צייטיקונג 92
צוגרייטונג 93
יאָסל קלעזמער ראַטעוועט די שטאָט פון אַ שׂרפה . . 94
לידער פון האַרבסט. 97
אַז וואויל איז דעם 98
אַ ניי לעבן 99
ערב ווינטער 100
אין די בערג 102
מאַרקטאָג 104
דאָס ליד פון יאָסל קלעזמער. 105
דער דראָטעניק 108
דער וואונדערוועג 110
דאָס ליד פון די פריילעכע שניידער־געזעלן 112
דאָס ליד פון די דריי שניידער־געזעלן און דעם שענקער 114
יאָסל קלעזמער ראַטעוועט מיט זיין שפּילן דעם אַרענדאַר 118
רב משהלע קיטעווערס פּערל 121
דאָס ליד פון דאָבוש. 125
פאַרגעס אָן דיין טרויער 129